

»Novi list« izhaja vsak petek zjutraj. — Uredništvo in uprava sta v Gorici via Mameli 5; telefon št. 308. — Poduredništvo in podružnica uprave v Trstu via Valdirivo 19/III; telefon št. 39-08. — Uradne ure vsak delavnik od 9. do 1. ure.

Novi list

Naročnina za celo leto 15 L., za pol leta 8 L. Za inozemstvo 30 L. — Trgovski oglasi po 1.— L., smrtnice, poroke, poslane, oglasi denarnih zavodov itd. po 1.50 L. za 1 mm v stolpcu. — Mali oglasi po 40 stot. za besedo, najmanj 5 lir.

ŠTEV. I.

V GORICI, PETEK 29. MARCA 1929.

LETO I

S pričujočo številko Novega lista se pojavlja po večmesečnem presledku spet slovenski časnik v deželi. Našemu omikanemu ljudstvu je bilo hudo, da ni moglo več zasledovati domačih in tujih dogodkov. Čutilo se je prikrajšano v svoji potrebi po izobrazbi, zadeto v svojih gospodarskih koristih. O tem stanju smo poročali po ukinjenju slovenskega tiska v Rim in obrnili nanj pažnjo osrednje vlade. Načelnik vlade je uvidel in se odločil, da dovoli Slovincem en mesečnik in en tednik in ravnotako en tednik Hrvatom.

Sedaj imamo zopet svoje glasilo, ki ga je treba veselo širiti. V trenutku, ko sprejemam glavno in odgovorno uredništvo Novega lista, pozivam zato naše moške in fante, naše žene in dekleta, da segajo pridno po njem in ga zanesejo v slednjo našo hišo. V imenu vseh urednikov veselo veliko noč!

Dr. Engelbert Besednjak.

Tedenski koledar.

29. marca, petek: vel. petek; Ciril, muč.; Bertold (strogi post; se smeš le enkrat na dan do siteda najesti). — 30., sobota: vel. sobota; Janez (zgolj post). — 31., nedelja: velika noč, Vstajenje, Benjamin, muč. — 1. april, ponedeljek: vel. ponedeljek, Hugo, škof. — 2., torek: Frančišek Pavlanski; Marija Egipt, spoznav. — 3., sredo: Rihard, škof. — 4., četrtek: Izidor, šk.; Kozim, puščavnik.

V torek bo zadnji krajec. Vreme na dež, potem spremenljivo. Dan zraste za 1 uro 39 minut in je dolg od 12 ur 50 minut do 14 ur 29 minut.

Novice.

Velikonočne procesije.

Slovesnost velikonočnega vstajenja na Travniku v Gorici prične na veliko soboto ob petih in pol zvečer. Procesija pojde iz cerkve ob šestih. Ob sedmih bo procesija pri kapucinih. Na veliko nedeljo bo procesija na Kostanjevici okrog sedmih zjutraj. Ob enajstih dopoldne pa je velika maša na Travniku.

Novi poslanci.

V nedeljo 24. marca se je vršilo po vsej državi glasovanje za člane novega italijanskega parlamenta. Kandidatna lista je bila ena sama, in sicer ona, ki jo je bil sestavil in proglasil Veliki fašistovski svet v Rimu. Parlament bo štel 400 članov. Iz naših krajev so bili določeni za Trst Franc Giunta, Suvich, Banelli, Domeneghini

in grof Dentice di Frasso, za Istro Maracchi in Bilucaglia, za Reko Bačich, za Zader Dudan, za Gorico Caccese.

Izid glasovanja.

Po uradnih podatkih je dalo nedeljsko glasovanje za novi parlament nastopne številke. Vpisanih volivcev je bilo v Italiji 9 milijonov 650.570, glasovalo jih je 8 milijonov 650.740. Vdeležba je znašala torej 90 od sto. Za listo Velikega fašistovskega sveta je glasovalo 8 milijonov 506.578, ne je reklo 136.198 volivcev. Neveljavnih glasov je bilo po uradnih ugotovitvah 6824.

Mussolini pride v Gorico.

Načelnik vlade je obljubil, da pride 24. majnika v Gorico. Ta dan se odkrije namreč v mestu spomenik goriškim prostovoljcem, ki so se borili v svetovni vojni na strani Italije.

Premeščeni učitelji.

Z odlokom nauč. ministra od 12. marca so premeščeni sledeči učitelji in učiteljice: gđc. Julka Torkar iz Hudažužne v Lacij; gđc. Olga Torkar iz Ročinja v Lacij; g. Lojze Bratuž iz Batuj v Abruce; gospa Olga Prinčič Makuc iz Cerova v Abruce; gđc. Hermina Ferfolja iz Budanj v Kampanijo; g. Vladimir Kogoj iz Čadrga v Marke; gđc. Marija Tušar iz Idrije v Molise; g. R. Feigel iz Loma v Marke; g. Anton Klemenčič iz Podlake v Molise; gđc. Tončka Hvala iz Zaloga v Bazilikato; gđc. Ludmila Mesar iz Cerkna v Umbrijo; gđc. Angela Bevk iz Gorij v Toskano; gđc. Rezka Jež iz Avč v Toskano; g. Metod Peternelj iz Cerkna v Umbrijo; gđc. Francka Torkar iz Šentviške gore v Emilijo; g. I. Bercè iz Oseka v Pulje; gđc. Rozalija Tomažič iz Oseka v Pulje; g. I. Skolaris iz Kožbane v Bazilikato; gđc. Josipina Frletič iz Reke v Lacij; gđc. M. Bobek iz Reke v Ligurijo; gđc. Albina Madič iz Reke v Lombardijo.

Vsi premeščeni morajo s 1. aprilom nastopiti na novih službenih mestih.

Novi ljubljanski škof.

V soboto je sv. stolica imenovala za pomožnega škofa v Ljubljani s pravico nasledstva drja Gregorja Rožmana. Novi škof je doma na Koškem in je bil za profesorja cerkvene prava na ljubljanski univerzi. Tudi naše kraje pozna prav dobro, zato mu tudi mi prav lepo častitamo!

Italijanski nesmrtniki.

21. marca so bili imenovani zadnji člani v »Italijansko akademijo«, najvišji kulturni zbor v državi. Doslej je imenovanih 30 akademikov. Predsednik akademije je prejšnji predsednik senata Tomaž Tittoni. Namen akademije je med drugim tudi: zanesti italijansko kulturo v svet.

Maršal Foch je umrl.

Fracoski vojskovodja maršal Foch (čitaj Foš) je umrl te dni od srčne kapi v Parizu. Rajni je bil največji vojaški talent sodobne Francije in vodil za časa svetovne vojne kot vrhovni poveljnik vse armade antante in tudi ono Amerike v boj proti osrednjim silam. Predvsem njemu je treba pripisati, da je antanta zmagala. Mož je imel izredne darove značaja in duha. Njegova volja je bila železna in se ni dala omajati niti v najtežjih trenutkih, ko je vsa okolica klonila. Pravijo, da je podirala kakor vihar vse ovire in vlekla za seboj množice. Foch je bil največja moralna opora antantnih generalov v dneh nesreče. Leta 1918. je končno zlomil Nemčijo. Francozi ga prištevajo k svojim največjim sinovom in so ga pokopali poleg Napoleona. Sožalne brzojavke so poslali mnogi vladarji, za pogrebom so korakala odposlana stva skoro vseh armad Evrope, češko-slovaška vojska je odredila v njegovo čast osemdnevno žalovanje.

Foch je bil veren in odločen katoličan. Značilno je, da je ta veliki vojskovodja iz dna duše sovražil vojno.

Za Fochom.

Par dni za maršalom Fochom je umrl general Pavel Sarraill, ki je poveljeval na solunski fronti. V Solunu se je tudi poročil, čeprav je že imel 61 let. Sarraill ima največ zaslug, da je užugal Bulgarijo in Avstrijo na vzhodni fronti.

Atentat v Zagrebu.

Dne 22. marca sta dva neznana človeka napadla znanega časnika An-tona Schlegla pred njegovim stanovanjem v Zagrebu ter ga ubila s strelji iz samokresa. Schlegel je bil predsednik tiskovne organizacije »Jugoštampe«, ki izdaja med drugim dnevnik »Obzor« in »Novosti«. S svojimi časniki je Schlegel podpiral vlado in bil večkrat sprejet od kralja Aleksandra. Sumi se, da so umor izvršili radičevci.

Orjuna razpuščena.

Jugoslovanska vlada je razpustila v vsej državi Orjuno. V Mariboru je našla policija v blagajni Orjunašev vsega štiri dinarje in pol.

NAROČNINA ZA »NOVI LIST«
znaša celoletno 15 lir, do konca tekočega leta 12 lir, do konca junija 4 lire, do konca septembra 8 lir.

NASLOV »NOVEGA LISTA«
je »Novi list« Gorizia, via Mameli 5.

C 134/1929

070(450.36=163.6)

019610437

Mesečnik »Družina«.

Takoj po veliki noči začne izhajati nov slovenski mesečnik »Družina«, ki bo prinašal poleg lepih povesti, veliko poučljivega in koristnega za naše ljudstvo. Odgovorni urednik je dr. Engelbert Besednjak. Prva številka bo izšla pred belo nedeljo.

To je pametno!

Sodni dvor v Bolonji je razsodil pri neki pravdi, da uradniške plače niso zasegljive. Če ti je torej kak uradnik kaj dolžan, mu ne moreš plače zaseči.

Jesenice postale mesto.

Jesenice, znano železniško križišče in industrijsko središče na Gorenjskem, so bile s kraljevim ukazom proglašene za mesto. Jesenicam sta priključeni vasi Sava in Plavž.

Plača miličnikov.

Časnik »Fašistovska milica« poroča, da je ministrski svet sklenil povišati plačo miličnikom: centurio ali stotnik prejme 3100 lir poviška, skupaj na leto 16.140 lir, senior ali major, ki je vlekel doslej 16.540, dobi v bodoče 20.240 lir na leto; konzul ali podpolkovnik je imel 21.040 lir, za naprej povleče 26.890, torej 5850 lir letnega poviška. Generalni konzul ali polkovnik je dobival do danes 25.040 lir, v bodoče bo imel 7500 več, torej 32.540 na leto. Plače fašistovskih častnikov so manjše nego onih v redni vojski. Vlada je sklenila povišati plače vsem državnim uslužbencem.

Akademija za mir.

Neki Šved je zapustil 100.000 švedskih kron za ustanovitev »mirovne akademije« v Ženevi. Namen je proučevanje sredstev za ohranitev miru. K tej akademiji so pristopili najslavnejši evropski možje.

Mlada pisateljica.

V neki londonski bukvarni je izšel roman, ki ga je pred leti spisala 11-letna učenka. Iz učenke je postala gospodična in njen zaročenec je med njenimi zvezki iztaknil ta rokopis in ga dal založniku. Razen tega romana ni deklet nič več napisalo. Ni bilo časa, ker je roman doživljala.

Telovadni zbor Orlov.

Za l. 1932. bodo pripravili v Pragi zlet telovadnih organizacij. Gradijo že posebno telovadišče za 20.000 telovadcev.

Največje mesto Italije.

Največ prebivalstva nima Rim, kakor mnogi mislijo, temveč Milan, ki šteje 942 tisoč duš. Nato sledi Neapelj z 899 tisoč prebivalci.

Prijatelj Jugoslovanov.

Znani nemški pisatelj in poznavatelj jugoslovanskih razmer Hermann Wendel je sprejel od beograjske univerze diplomu častnega doktorja.

Angleški kralj.

ki je bil to zimo na pljučnici tako težko obolel, da so ga bili že spravili z Bogom in pričakovali njegovo gotovo smrt, sedaj polagoma okrevaja. Pretekli teden je po tolikih mesecih prvič naredil 50 korakov.

Zagrebsko strašilo.

Sredi Zagreba, v najbolj živahni Ilici straši. Da, prav zares, pa ne politika, marveč pravi pravcati strahovi v hiši mesarja Majuraca. Sleherno noč med eno in dvema se slišijo v praznem pritličju kriki in vzdih. Sedje od groze kar spati ne morejo. Neko noč so vdrlí trije korajžni fantje v prazne sobe, pa niso nič našli. Vpije in straši pa še naprej.

Latinica v Jugoslaviji.

V prosvetnem ministrstvu so sestavili poseben odbor z nalogo, naj proučuje možnost enotnega pravopisa za vso državo. To je prvi korak za uvedbo latinice.

200 žrtev!

Blizu glavnega japonskega mesta Tokija je skočil ekspresni vlak s tira. Mrtvih in ranjenih je čez 200.

Prebivalstvo Nemčije.

Pred vojno se je pomnožil narod na sedanjem ozemlju nemške republike vsako leto za 800.000 duš. Po današnji statistiki znaša letni prirastek nemškega prebivalstva samo 406.000, je torej za polovico manjši ko pred vojno. Posledice poloma se vidijo celo pri rojstvih.

Amerika proti vseljevanju.

Vlada Združenih držav Severne Amerike je priobčila pred kratkim nove odredbe o priseljevanju tujcev. Za naprej bo pripuščala Amerika vsako leto le 153.714 ljudi čez mejo, dočim jih je doslej 164.667. Nova omejitev stopi v veljavo 1. julija tega leta.

Na lastnem grobu.

Slavni starec kardinal Gasparri, zunanji minister rimske Cerkve, ki že 14 let odbija najmogočnejše napade na Cerkev, si je v domači vasi v Umbriji dal pripraviti grob. Ko je bil za božič doma, je sleherni dan razmišljal in molil na lastnem grobu. — Od kod dobiva moč za svojo težko diplomatsko borbo!

Oklobučena Perzija.

Poslanci v Teheranu so sprejeli novo postavo, da morajo od letos naprej vsi v klobukih hoditi. V turbanih le duhovniki in bogoslovci.

Poučen film.

Ruska filmska družba »Mežrabrom« pripravlja film »Knjiga«. Tu se bo videlo, kako knjiga nastane, se tiska in veže.

Borec za mir.

Noblovo mirovno nagrado bo najbrže dobil prejšnji romunski zunanji minister Titulescu.

Na kratko.

V Šangaju doli na Kitajskem so predstavljali film »Angel s ceste«, ki je pri nas prepovedan. Trije italijanski mornarji so zato vdrlí v kabino za stroj, popadli za film, ga na cesti sežgali in zginili.

Okoli sveta.

Ameriški letalec Artur Goebel se je odločil, da bo letel okoli sveta. Benzin mu bodo kar v zraku prinašali.

Krušne izkaznice v Rusiji.

Dne 17. marca je vpeljala sovjetska vlada v Moskvi posebne knjižice za kruh. Kdor hoče kupiti ržen kruh, mora odrezati izkaznico in jo oddati, kakor pri nas za časa vojne. Bel kruh je prost in ga kupiš, kolikor hočeš, a po zelo visokih cenah. Žalostno je za Rusijo, ki je pred 1914. izvažala po vsem svetu žito, da trpi danes po manjkanje. Vzrok so komunisti, katerim nočejo kmetje oddajati žita po nizkih državnih cenah in puste raje zemljo neobdelano.

Kitajska lakota.

V kitajskih pokrajinah Honan, Šanži in Kansu je izbruhnila grozna lakota. 16 (!) milijonov ljudi nima kaj jesti. Lakote so krive državljanske vojne in pa slabe ceste in železnice.

Visokošolci se buniijo de Riveri.

Proti španskemu diktatorju Primu de Rivera so se vzdignili nedavno deli redne vojske in ga hoteli strmoglaviti z orožjem. Posrečilo se mu je udušiti vstajo in pozapreti uporne generale. Sedaj so pa začeli stavkati visokošolci in izjavili, da ne nehajo, dokler ne pade vlada. Prišlo je do demonstracij in krvavih spopadov s policijo. Primo de Rivera bo dijake gotovo ugnal. Izdal je že proti njim stroge odredbe.

Kako je s politiko.

Sporazum med državo in sv. stolico.

Dne 11. februarja sta podpisala kardinal Peter Gasparri in načelnik vlade Benito Mussolini v Rimu pogodbo, s katero se je končal sedemdesetletni spor med katoliško Cerkvijo in Italijo.

Potrebno je, da razložimo čitateljem Novega lista pomen tega zgodovinskega dogodka. Da bo vse jasno, moramo seči nazaj v preteklost. Govoriti moramo o tistih časih, ko Italijani niso še bili zedinjeni v eni narodni državi, temveč razdeljeni in razkosani na več držav. Na severu je bil Pijemont pod žezlom Viktorja Ema-

nuela II iz hiše Savoje, Lombardija z Milanom in Benečija sta bili del Avstrije in nad njima je vladal Franc Jožef I. Toskana z glavnim mestom Firence je bila kneževina tudi pod vladarji habsburške krvi in nad Neapoljem in Sicilijo so kraljevali Burboni, torej Francozi. Veliki deli srednje Italije z mestoma Bolonjo in Rimom so tvorili rimsko ali cerkveno državo pod svetno oblastjo papežev. Papež Pij IX. ni bil samo poglavar katoliške Cerkve, ampak tudi posvetni vladar kakor vsi ostali kralji in knezi na polotoku.

Italijanski narod se je boril z vsemi silami proti politični razkosanosti in zahteval, naj se ljudstvo, ki je ene krvi, enega rodu in jezika, združi v eno državo.

Boj dveh načel.

V imenu narodnega načela sta začela Mazzini in Garibaldi borbo proti tujim vladarjem, organizirala proti njim vstaje in zarote; pozneje se je priključil narodnemu gibanju tudi italijanski vladar Viktor Emanuel v Piemontu. Njegov minister Cavour (čitaj Kavur) je postavil državo Piemont, njeno diplomacijo in vojsko, v službo narodnega zedinjenja in proglasil, da se morajo Italijani združiti v samostojno državo pod žezlom hiše Savoje. Svoj program je uresničeval postopoma. Leta 1859. je v vojni proti Avstriji iztrgal Francu Jožetu Lombardijo z Milanom in jo priključil Piemontu. Ljudstva se je polasčalo po vsem polotoku navdušenje za narodno svobodo in množice so se dvigale z orožjem proti vladam. Leta 1860. je izgnal Garibaldi iz Sicilije in Neapolja Burbone in priključil deželo Piemontu. Prodirati je začel tudi v papeževo državo in klicati ljudstvo na noge. Garibaldi je vdiral z juga, piemonteska vojska pa s severa v papeževe dežele. Razen Rima in okolice je Cavour leta 1860. odtrgal vso cerkveno državo papežu, jo združil k novemu italijanskemu kraljestvu in proglasil za vladarja Viktorja Emanuela II.

Papež Pij IX. je protestiral in izobčil 26. marca 1860. iz katoliške Cerkve kralja Emanuela in njegovega ministra Cavourja, češ da sta izvršila rop nad Cerkvijo. Papež se je skliceval pri tem na načelo, da je cerkvena država od vsega sveta priznana, da je on nje vladar na podlagi obstoječih, veljavnih zakonov in večstoletne neoporekljive posesti. Zato je cerkvena država nedotakljiva. Temu nasproti se je skliceval Cavour na načelo, da ima vsak narod na svetu pravico do lastne državnosti, da spadajo ljudje iste krvi skupaj, da je vsak narod na svoji zemlji svoj gospod. Na eni strani načelo zakonitosti ali legitimnosti, na drugi strani načelo narodnosti ali narodne samoodločbe. Boj teh dveh načel se da primerjati z borbo med veleposestvom in kmeti. Kmet pravi, naj bo zemlja tistega, ki jo obdeluje, veleposestnik, da je zemlja njegova lastnina, da je ni nikomur ukradel, temveč zakonito in pošteno pridobil. Krščanski socialni nauk uči, da imata eden in drugi svoje pravice: zemljo naj ima tisti, ki jo obdeluje, toda razlašeni imej odškodnino, da lahko tudi on obstane in živi.

Tako približno je bilo treba rešiti tudi vprašanje cerkvene države.

Zasedba Rima.

Na žalost se pa to vprašanje leta 1860. ni tako rešilo. Spor je postajal vedno hujši. Leta 1866. je Italija v vojni proti Avstriji dobila Benetke in izven nove italijanske države sta bila edino še Rim in okolica. Italijanski

državniki so skušali pregovoriti Pija IX., naj odstopi Rim prostovoljno Viktorju Emanuelu in ponujali Cerkvi v zameno gotove svoboščine. Pij je ponudbo odbil in vztrajal pri svojih vladarskih pravicah. Vedno bolj pogostoma se je zato porajala v italijanski javnosti zahteva, da je treba zavzeti Rim s silo. Vlada bi bila to nameri tudi brž izvršila, da se ni plašila pred Francijo, ki je držala v Rimu svoje vojaštvo. Napoleon III., tedanji cesar Francozov, je bil obljubil, da ohrani papežu Rim in bi se bil uprl zasedbi z orožjem. Vlada pa ni hotela vojne s francoskim cesarstvom. Šele ko je izbruhnila leta 1870. vojna med Prusijo in Francijo in je bil Napoleon III. od Bismarcka strašno poražen, se je vlada odločila in dala zasedbi 20. septembra 1870. po generalu Cadorni Rim. Od tistih časov praznuje Italija 20. september za državni praznik.

Ko je Viktor Emanuel II. vkorakal v Rim ter hotel prenesti tja svojo vladno, je ukazal vojaštvu, da ne sme zasesti Vatikana in njegove okolice, tako zvanega Leoninovega mesta, ker je nameraval prepustiti papežu nad tem okrajem popolno državno oblast. Ukazal je tudi, da je treba izkazovati sv. očetu vladarske časti in dal objaviti 13. maja 1871. poseben »zakon o papeževih svoboščinah« (Legge delle Guarentigie Pontificie), kjer se je država obvezala, da izplača sv. stolici vsako leto in za vso bodočnost kot odškodnino 3 milijone 225 tisoč lir, ter uredila sploh razmerje med Cerkvijo in Italijo. Toda Pij IX. ni hotel o tem nič slišati. Ponujano svoto je odločno odklonil, izjavil, da italijanske države in njenega vladarja ne priznava, prepovedal katoličanom, da volijo poslance nove države in se dajo v parlament voliti, sam pa v znak protesta ni več zapustil palače v Vatikanu, da izpriča tako pred vsem svetom nasilje, ki se mu je zgodilo. Katoliškim vladarjem je prepovedal, da pridejo v Rim obiskat italijanskega kralja.

Polstoletno nasprotstvo.

Od teh časov je vladalo med Cerkvijo in Italijo izrazito sovraštvo. Različni italijanski državniki so poskušali priti do sporazuma, a se jim ni posrečilo. Papež je zahteval zase popolno neodvisnost, češ da ne more biti glavar vesoljne katoliške Cerkve podložnik kake države in slušati njenih ukazov. On mora vršiti svoje versko poslanstvo v popolni svobodi, občeovati s katoliškim svetom brez nadzorstva in vpliva katerekoli vlade, zato mora biti na zemlji, kjer biva, neodvisen gospodar in vladar, imeti mora z drugimi besedami lastno državo. Da bi bil papež res neodvisen od Italije, so predlagali nekateri, naj se mu da vsaj pas zemlje do morja, odkoder lahko občeuje brez nadzorstva s katoliškim svetom. Italijanske vlade niso hotele o tem slišati in tako se je spor vlekel.

Kljub sovražnosti si pa Italija vendar ni upala položiti roke na papeža.

Zavedala se je, da stoji za sv. očetom več ko 300 milijonov katoličanov z mogočnimi organizacijami po različnih državah Evrope in Amerike. Ko bi se bilo papežu kaj zgodilo, bi bili planili ti milijoni na noge in močno škodovali Italiji. V zvestobi in požrtvovalnosti katoliških množic je bila moč Vatikana. Zato je bil papež kljub vsemu vendar neodvisen, pri njem so držale številne države svoje poslanike, on je imel svoje skoro pri vseh vladah sveta, občeoval je neovirano z verniki, pisal in govoril svobodno in nobena italijanska vlada si ni upala poslati v Vatikan policije ali tirjati od papeža davkov.

Če si ni upala nobena italijanska vlada ovirati svobode Cerkve na zunanaj, je pa mnogo lažje pritiskala na Cerkev v notranjosti države. V petdesetih letih je izšlo v Italiji prav znatno število protikatoliških zakonov in odredb.

Šele v zadnjih dveh desetletjih so se razmere med državo in Vatikanom ublažile in postale včasih skoro prijazne.

Pogajanja z Mussolinijem.

To se je videlo med svetovno vojno, ko je z dovoljenjem papeža sedel v vladi katoliški minister Meda in leta 1919. se je ustanovila Italijanska ljudska stranka, ki je poslala v parlament nad 100 katoliških poslancev. Bližal se je čas, ko se je lahko mislilo na sporazum. Mussolini je takoj ob nastopu vlade pokazal, da smatra razmerje do katoliške Cerkve za eno zelo važnih točk svoje politike. Kakor piše sam v poročilu na parlament, so se začela pogajanja z Vatikanom leta 1926. in se zaključila 1929. Vatikan ni zahteval več izhoda na morje, kajti danes je mogoče občeovati s svetom na drug način kakor 1870. Papež ima lahko zrakoplove, radio ali brezžični brzojav, da brez nadzorstva govori z inozemstvom. Zato v pogodbi od 11. februarja priznava italijanska vlada papežu vladarsko oblast le nad tako zvanim Vatikanskim mestom, ki obsega v bistvu to, kar je papež dosedaj že imel. Načelnik vlade trdi po pravici, da je pri pogajanjih šlo v glavnem za to, da se obstoječe stanje potrdi in uzakoni. Zgodile so se samo nekatere načelne spremembe, o katerih bomo v nastopnem spregovorili.

Tri pogodbe.

Dne 11. februarja so se podpisali tri dokumenti. V prvem se priznava papežu vladarska oblast nad Vatikanskim mestom in na tem koščku zemlje je sv. oče popolnoma neodvisen. Tam izdaja svoje zakone, drži lastno uradništvo, ima lastno vojaštvo, lasten denar in tako dalje. Italija se v nobenem slučaju ne sme vtikovati v zadeve te majhne države in se obvezuje, da ne bo nobeden njenih zrakoplovov nikdar krožil nad Vatikanskim mestom. Na cerkvenem ozemlju sezida država poseben kolodvor, da se lahko papež in cerkveni dostojanstveniki vozijo kar iz Vatikana v

svet in se iz inozemstva naravnost vračajo v papeško državo. Papežu so dane visoke časti in se mu priznava, da stoji nad ostalimi katoliškimi vladarji. Njegovi odposlanci ali nunciji pri tujih vladah so nedotakljivi in istotako ne smejo italijanska oblastva odpirati prtljage papeških brzih slov ali kurirjev ter jih kakorkoli nadlegovati. Isto velja za zastopnike tujih držav pri Vatikanu. Kardinalom priznava Italija časti, ki pristojajo princem vladarskih hiš, vlada se zavezuje, da varuje popolno in brezpogojno svobodo pri izvolitvi papeža in ravno tako jamči neoviran potek vesoljnih cerkvenih zborov. Zato izjavlja Cerkev v pogodbi od 11. februarja, da priznava italijansko narodno državo pod žezlom kraljev iz hiše Savoje ter da je tako zvano rimsko vprašanje za vse čase končno veljavno rešeno.

Na mesto dosedanje sovražnosti je stopilo med Vatikanom in Italijo prijateljstvo.

Kot enkratno odškodnino za vse zgube, ki jih je utrpel papež, izplača Italija 750 milijonov lir v denarju in 1000 milijonov ali eno milijardo lir v državnih papirjih. Ker veljajo papirji v resnici malo več ko 800 milijonov lir, znaša celokupna odškodnina približno eno milijardo in pol papirnatega italijanskega denarja. To je mnogo manj, kakor če bi Vatikanu izplačali za nazaj, kar je Italija 1871. bila do ločila kot letno odškodnino papežu. V 58 letih bi se bila svota od 3 milijonov 225 tisoč lir namnožila z obrestmi vred v velikansko premoženje. Tako pa je prejel papež le 400 milijonov zlatih, to se pravi predvojnih lir.

To je vsebina druge pogodbe, podpisane 11. februarja.

Konkordat.

Bolj važna je tretja pogodba, zakaj v prvih dveh se je v glavnem uzakovalo že obstoječe dejstveno stanje.

Načelne spremembe so se zvršile v tretji, v tako zvanem konkordatu, kjer so urejene razmere med državo in Cerkvijo v Italiji sami, med italijanskimi škofi in župniki in vladnimi oblastvi.

Mussolini pravi v svojem poročilu, da ni bilo mogoče uresničiti Cavourjevega načela o »svobodni Cerkvi v svobodni državi«. Liberalni nauk iz srede preteklega stoletja je hotel namreč, naj se papež odpove posvetni oblasti, zato naj bo pa Cerkev popolnoma svobodna in se država zanjo sploh ne briga. Država se prav nič ne meša v imenovanje škofov in župnikov, ki jih cerkvena oblast imenuje po svoji izbi; po zakonu od maja 1871. ni bilo n. pr. škofom treba, da prisežejo zvestobo kralju, ampak le papežu, in se je država sploh odpo vedala vsakemu vplivu na Cerkev. Mussolini trdi, da je bilo to načelo neizpeljivo. Država si je pridržala po konkordatu od 11. februarja gotove pravice, ki jih Cavour ni zahteval. V 19. členu je recimo določeno, da mora sv. stolica, preden imenuje nadškofa ali škofa, javiti ime vladi in ta lahko

ugovarja imenovanju, ako ima proti osebi pomisleke politične narave. Ko nastopi škof službo, mora položiti kralju prisego, kjer »obljublja in prisega pred Bogom in na svete evangelije zvestobo italijanski državi.« »Prisegam,« — obljublja nadalje novi škof — »da bom spoštoval in dal spoštovati po svoji duhovščini kralja in vlado, ki se je stvorila na podlagi ustavnih zakonov države.« Škof se zavezuje, da se bo izogibal vsemu, kar bi moglo škoditi italijanski državi in javnemu redu, in da bo svojim duhovnikom prepovedal vsako tako delovanje.

Tudi pri imenovanju župnikov si je država pridržala gotov vpliv. Če hoče škof imenovati novega župnika, javi to zaupno vladi in če vladna oblastva tekom 30 dni ugovarjajo, mora škof z imenovanjem počakati. Ako se škof in vlada ne moreta glede osebe zediniti, se izroči zadeva v rešitev sv. stolici. Iz težkih razlogov se vlada lahko pritoži tudi proti že imenovanim in nastavljenim župnikom in zahteva od škofa njih odstranitev, ako misli, da je njihovo nadaljnje bivanje v župniji škodljivo. Tekom treh mesecev mora škof v sporazumu z vlado ukreniti, kar je potrebno. V slučaju, da se škof ne more sporazumeti z vlado, se zadeva izroči v rešitev posebni komisiji, sestoji iz dveh zastopnikov vlade in dveh odposlancev sv. stolice.

V 22. členu je rečeno, da morajo biti duhovniki, ki imajo beneficije v Italiji, italijanski državljani. Škofje in župniki morajo nadalje govoriti italijanski jezik. »Po potrebi jim je treba dodeliti pomočnike (koadjutorje), ki poleg italijanščine razumejo in govore tudi krajevni jezik, da vrše po pravilih Cerkve dušno pastirstvo v govorici vernikov.«

V 43. členu je zabranjeno vsem duhovnikom Italije, da se vpišejo in delujejo v kakršni koli politični stranki.

Pravice Cerkve.

Če si je država pridržala v konkordatu različne pravice, je z druge strani pustila Cerkvi marsikatero svobščino. Papež in škofje občujejo v verskih zadevah popolnoma svobodno z duhovniki in verniki, priobčujejo lahko neovirano pastirska pisma, odredbe in različne objave ter jih lahko svobodno nabijajo na cerkvena vrata in cerkvene zidove ter na cerkvene urade. Pri tem je rečeno, da sme papež priobčevati objave v vsakem jeziku, škofje pa v italijanščini; dovoljeno je poleg tega škofom, da dajo prevod v drugih jezikih.

Po konkordatu ne bo treba več vernikom, da se poročijo na županstvu, ampak bo zadostovala kakor v prejšnjih časih poroka pred duhovnikom. Država priznava zakramentu sv. zakona popolno veljavo pred postavitvami. Duhovnik bo pri poroki prečital odlomek iz državnega zakonika, ki se tiče poroke, in javil poroko civilnim oblastvom.

Duhovniki so odslej prosti vojaščine in stopijo pod orožje le v slučaju splošne mobilizacije. V vojski ohranijo duhovsko oblačilo in se smejo uporabljati samo za dušno pastirstvo med vojaki.

Sodniki in druga državna oblastva ne smejo zahtevati od duhovnikov, da izpovejo o osebah in stvareh reči, ki so jih izvedeli v izvrševanju svoje svečeniške službe.

Vsi samostani in verski redovi v Italiji so priznani in imajo pravico si pridobivati lastnino ter z njo razpolagati.

Semenišča, namenjena vzgoji novih duhovnikov, tako zvana velika semenišča, so prosta vsakega vladnega nadzorstva in Cerkev jih vodi po lastnem razsodku, kakor se zdi njej v interesu vere primerno.

Ravnotako neodvisna so tako zvana mala semenišča ali gimnazije, ustanovljene od škofov za odgojo dečkov. Vlada nima nanje nobenega vpliva.

Glede verouka je v konkordatu rečeno, da se bo vpeljal tudi v srednje šole, kakor je sedaj že v ljudskih. Knjige morajo biti odobrene od škofa, ravnotako učitelji verouka. Sicer pa nima Cerkev glede verouka nobenega nadzorstva v šoli, ker si je to pravico pridržala država.

Vlada priznava Italijanski katoliški akciji in organizacijam, ki so od nje odvisne, svobodo, da se razširi po vsej državi in zbira mladino v tako zvanih katoliških krožkih. Italijanska katoliška akcija se ne sme pečati s politiko in mora biti odvisna naravnost od cerkvenih oblastev.

S tem smo stisnjeno podali glavno vsebino konkordata, pogodbe o sporazumu z državo ter pogodbe o denarni odškodnini Vatikanu.

Nepristranski opazovalec mora ugotoviti, da je 11. februarja 1929. Mussolini dosegel uspeh, o katerem bo govorila zgodovina.

Redčijo se vrste.

V nedolgi dobi 3 mesecev so se vrste naših duhovnikov, ki so itak redke, da se Bogu usmili, zopet zredčile za tri gospode.

Dne 29. dec. l. l. je umrl g. Jožef Likar, duhovni pastir na Velikem-Ubeljskem pri Hrenovicah. Rojen je bil na Otlaci 29. jan. 1892. Služboval je med vojno v Solkanu, potem na Srpenici, v Štjaku, na Vrabčah, v Studenem in končno na Ubeljskem. Umrl je nagle smrti, zadet od kapi. Bog naj mu bo milostljiv sodnik! — Drugi dan dne 30. dec. je Vsemogočni poklical k Sebi g. Andreja Tabaja, prof. veronauka v pokoju v Gorici. Pokojnik je bil rojen 16. 11. 1862 v Štandrežu pri Gorici in je bil v duhovnika posvečen l. 1886. Naslednje leto je kaplanoval pri Sv. Roku v Gorici, od l. 1888—1891 je pa služboval v knezonadškofijski pisarni. Leta 1892. je postal katehet na goriški vadnici. To službo je opravljal do vojne ter je včasih tudi

pomagal pri pouku veronauka na gimnaziji in učiteljsku. Po vojni do vpokojitve je vršil službo kateheta na učiteljsku v Tolminu. Bil je visoko naobražen mož — govoril je več jezikov — ter je bil izredno dober katehet, ki je znal držati disciplino. Bil je mirnega, blagega in zelo skromnega značaja. Rad je pomagal tudi v dušnem pastirstvu in je zlasti ljubil Sv. goro, kamor je pred vojno in tudi po vojni do svoje bolezni skoro vsako soboto hodil pomagat spovedovati. Naj njegova duša najde za služeno plačilo pri nebeškem Stvarniku! — Dne 23. feb. letošnjega leta je pa zatisnil svoje oči k večnemu počitku g. Josip Godnič st., ki je kot vpokojeni kurat bival pri svojem nečaku — župniku v Dornbergu. Rojen je bil v Komnu 14. III. 1851, svojo prvo sv. daritev je daroval l. 1874., potem je bil eno leto prefekt v Deškem semenišču, eno leto je šel pa nadaljevat svoje študije v dunajski Avguštinij. L. 1877 se je zopet vrnil v domovino in je kaplanoval do l. 1887. v Solkanu. Tega leta je postal kurat v Kronbergu, odkoder je odšel l. 1894. za kurata v Grgar, kjer je ostal do svoje vpokojitve l. 1917. Ko se je po težkih letih begunstva zopet vrnil na Goriško, se je nastanil pri svojem nečaku v Dornbergu, kjer je kljub svojim visokim letom požrtvovalno pomagal v dušnem pastirstvu. Pokojnik je bil odločen mož blagega značaja, ki je svoje odlične zmožnosti posvetil zlasti dušnemu pastirstvu. Povsod, kjer je služboval, se je poznal blagodejni vpliv njegovega dela in so ga vsi duhovljani ljubili kot očeta. Še sedaj na stara leta je častitljivi starček predsedel ure in ure v spovednici, tolažeč in svareč. Nič čudnega tedaj, da mu je ljudstvo priredilo veličasten pogreb, ki je jasno podbrljal, kako je njegova izguba težko zadela vse, ki so poznali blagega in delavnega gosпода. Pogrebne sprejeme se je udeležilo 50 duhovnikov in nad 2000 vernikov. Počivaj v Bogu blaga duša!

* * *

Dr. Ivan Tavčar:

Cvetje v jeseni.

I.

Ko se je po travnikih kosila otava — katerega leta je to bilo, nima nikakega pomena — sem vzel v roko pratiko ter izračunal, da dosežem točno po štirinajstih dneh osemtrideseto leto svojega brezpomembnega življenja. Teh osemtrideset let mi je tičalo neprijetno v kosteh: spodaj se mi je pričlenjalo telo že nekako zaokrožati, zgoraj ob sencih pa je že nekaj sivelo, kakor po zimi, če leži ivje na vejevju. Sicer pa se mi je dobro godilo. Nekaj let že nisem poznal nikakih skrbi, kakor so me svojčas davile na visoki šoli, in v pravadah sem koval, če že ne rumenjakov, vsaj srebrnjake, tako da sta se mi polnila dan za dnevom lonci in skleda. Vzlic te-

Poslavljaljo se od nas dušni pastirji, ki jih ljudstvo v naših dneh zlasti potrebuje. Ene vrže v grob napor, druge oslabeleost, vsi pa zapuščajo velike vrzeli. Molimo in prosimo za božjo pomoč v teh težavah in bridkosti.

Zobozdravnik dr. Robert Hlavaty

sprejema

od 10. do 13. in od 16. do 19. ure
v TRSTU, Via S. Lazzaro št. 23-II.

Okno v svet.

Grandi pojde v Budimpešto.

Meseca aprila se odpelje podtajnik v zunanjem ministrstvu Dino Grandi kot zastopnik Mussolinija v glavno mesto Ogrske, da poglobi prijateljske vezi, ki obstoje med Mažari in Italijo.

Pogodba med Grčijo in Jugoslavijo.

Po večletni napetosti sta se obe vladi sporazumeli in podpisali pogodbo, ki odstranjuje vse sporne točke. Rešeno je končno vprašanje jugoslovanske proste luke v Solunu in železnice od pristanišča do jugoslovanske meje. Uredili so promet, carino in vse, kar spada zraven. Pravijo, da je to uvod k jugoslovansko-grški prijateljski pogodbi, ki se podpiše v kratkem času.

Nemške težave.

Nemška republika se nahaja v finančnih stiskah. Državne blagajne so prazne in finančni minister socialist Hilferding pravi, da ostanejo stotisoči državnih uslužbencev koncem marca brez plače, ako ne najame vlada takoj 1000 milijonov mark posojila. Državni proračun je prišel iz ravnotežja. Ministrski svet je sklenil, da je treba vpeljati nove davke in sicer za 390 milijonov mark, ali 1755 milijonov italijanskih lir. Nemška ljudska stranka, kateri pripada zunanji minister Gu-

Ali veš?

1. Kdo je bil kralj Atila?
2. Katere je glavno mesto Avstralije?
3. Kje ima naša dežela najboljše postrvi?
4. Zakaj voda zmrzne samo v zgornjih plasteh?
5. Kaj je težje: en kilogram slame ali en kilogram svinca?

Kdor se ožunači in pravilno odgovori na vprašanja, bomo objavili njegovo ime.

stav Stresemann, se je izjavila proti davkom in sklenila, da glasuje proti poviškom, katere je sprejel njen minister v vladi. Po njeni misli je treba izravnati primanjkljaje s črtanjem izdatkov, to se pravi z golim štedenjem. Tako je prišel eden najspodobnejših nemških državnikov v spor z lastno stranko in govori se, da bo Stresemann izstopil iz organizacije ali pa odložil službo ministra.

Splošne volitve na Angleškem.

Vršile se bodo v kratkem. Za oblast se bore tri stranke: konservativci, delavci in liberalci. Kandidatov je nič manj ko 1500. Poglavitna borba bo med sedanjo vlado konservativcev in delavsko stranko Makdonalda. Ni izključeno, da zgube konservativci vladno krmilo in pride na vrh Makdonald. To bi imelo velike posledice v politiki Evrope. Makdonald želi priznati Sovjetsko Rusijo, delati proti oboroževanju in podpirati povsod demokratsko politiko.

Kosilo v Vatikanu.

Kardinal Gasparri je povabil te dni zastopnike tujih držav v Vatikan na svečano pojedino, kjer se jim je zahvalil za čestitke, s katerimi so bili pozdravili sporazum med Cerkvijo in Italijo. Navzočih je bilo 61 oseb.

mu pa me je tistega dne, ko sem ob roki pratike določil svojo starost, za vest, da se staram, prav potlačila in ravnotako me je potlačilo prepričanje, da mi na svetu ne preostaja drugo nego tisto, kar imenuje Latinec: fructus consumere.¹⁾

Stroj si — tako sem govoril sam sebi — ki bo tekkel, dokler so posamezni deli kolikortoliko v redu. Potem pa tuintam kaj odneha, oči ti pokvari kratkovidnost, lasje ti izpadejo in po členkih se ti nabere apno, da bo tekkel stroj le še s stokanjem in ječanjem. Pri koncu pa vse skupaj pade, in kakor staro šaro te odnese v stran! Če se pa ob najzadnjem koncu vprašaš, je li tvoje življenje imelo kaj višjega pomena ali namena, ne moreš odgovoriti drugega, nego: »Ni ga imelo!«

Tako sem govoril sam sebi in prav

¹⁾ použiti sadove.

živno čutil, kako me je potrla teh osemtrideset let, katere skoraj dopolnim. Kje naj dobim sočutno dušo, da izlijem vanjo svojo otožnost?

Gnalo me je iz sobe.

Ko stopim na ulico, je bil prvi človek, ki sem ga ugledal, trgovec Bon. »Kam pa? Kam pa?« je popraševal.

Odgovoril sem čemerno: »Sam ne vem kam!«

»No, vidiš, ali naj ti do sodnega dne trobentam, kako sam si! Plevel si na njivi, za katerega se nihče ne briga! Čisto tako ko plevel tudi pogineš! Dohodke imaš; lahko bi preživel ženo in otroke. — Oženi se vendar!«

Kar vedel sem, da živi v veri, da je izpregovoril najmodrejšo besedo pod solncem in pod zvezdami! Ta modrost pa me ni potolažila, ker je ženska le slaba tolažba možu, če je star osemtrideset let.

Tedaj se mi je pozelelo po gospe

Nemška vojna odškodnina.

V Parizu se vršijo že delj časa pogajanja med Nemčijo in državami bivše antante ter Ameriko, da bi se uredila na novo vojna odškodnina, ki jo mora plačati Nemčija zmagovalcem. Nemci so pripravljeni plačevati še 37 let 1200 milijonov zlatih mark na leto, Francija pa vztraja na 2500 milijonih. Doslej se niso mogli pobotati.

Angleška delavska stranka narašča.

V Angliji so se vršile dopolnilne volitve za tremi umrlimi konservativnimi poslanci. Pri tem je dobila vladna konservativna stranka samo enega poslanca, ostali dve mesti sta prišli v posest delavske in liberalne stranke. Odkar so konservativci na vladi, so izgubili v dopolnilnih volitvah že 15 sedežev, od katerih je prešlo 13 delavcem, dvoje liberalcem. Iz vsega je jasno, da moč delavske stranke narašča in bo pri prihodnjih splošnih volitvah konservativcem huda predla.

Izgnanstvo Trockega.

Voditelj komunistične revolucije Leo Trockij, desna roka umrlega Ljermina, je že par let v ostrem sporu s sedanjimi ruskimi oblastniki. Vrgli so ga iz stranke ter izgnali lansko leto v samotni in zapuščen kraj daljne Azije. Pred par meseci ga je boljševiška vlada prepeljala nazaj v evropsko Rusijo in izgnala čez mejo. Trockij se nahaja sedaj v Turčiji in sicer v Carigradu. Prosil je berlinsko vladu, naj mu dovoli bivanje v Nemčiji, ker je bolan in bi se rad zdravil pri nemških zdravnikih. Pozneje bi se stalno naselil na Norveškem ali Holandskem.

Glede političnih razmer v Rusiji je rekel, da je boljševizem samoobramba ruskega ljudstva. Kapitalistična Rusija bi bila postala po zgubljeni vojni kolonija Amerike. Skorajšnje ga poloma sovjetske vlade po njegovem ni pričakovati. Če bi prišlo do protirevolucije, bi imela gotovo fašistovski značaj. Od boljševiških novotarij bi pa ostala tudi v tem slučaju agrarna reforma nedotaknjena.

Hi koncu je rekel Trockij, da se danes zbira v svetu več smodnika kakor kedaj prej in da bo posebno razmah Amerike povzročil spopad proti kateremu je bila svetovna vojna prava otročja igra.

Nemiri v Indiji.

Anglija ima v Indiji, kjer šteje do mače prebivalstvo nad 500 milijonov duš, že več let hude težave. Ljudstvo se upira Angležem in zahteva narodno avtonomijo, nekateri se bore celo za popolno neodvisnost. Ta mesec so izbruhnili zopet nemiri, delavstvo stavka, v mestu Bombaju je vojaštvo moralo nastopiti z orožjem proti množicam. Vlada je dala pozapreti mnogo voditeljev.

vlak do postaje, morajo skočiti spet doli; koliko se jih je že tako pobilo!

Sam sem bil doli 2 leti in vem iz lastne skušnje kako je. Kdor spravi nekaj pesov skupaj, se rad vkrca in zamenja južno Ameriko s Francijo ali drugo deželo. Ljudje, ki nimajo kake obrti, naj ne hodijo dol.

Sv. Križ pri Trstu.

Mi v naši vasi smo zaspali. Vsaj tako bi se dalo soditi, ko ni nobene vesti iz naše vasi. V vas smo dobili električno razsvetljavo. Tudi naša cerkev je lepo razsvetljena. Malokateri cerkev je tako lepo razsvetljena kot kriška. Moramo se pa tudi z lepim petjem pohvaliti. Vsa čast za to gre gospodu neovodju Škabarju. Vse to nam čast dela, nikakor pa ne ona groblja, smrdljiva in gnila, pod pokopališčem.

Zagorje.

Kakor vemo ima Knežak več javnih ulic. Ne vemo pa, če je vas ali je nastal trg. Lansko jesen so proučevali položaj naše Pivke. Misel jim roji po glavi, da bi strugo bolj praktično uredili Zborovanje so imeli v Postojni in Šempetru. Prišli so ljudje iz vseh prizadetih krajev, a nič prave volje ni bilo; zato je zadeva ostala na tehtnici. Zaslužek s hlodi je zdaj majhen. Letine so zmiraj slabše. Krompirja in fižola ni bilo niti za seme. Kmet se oprijemlje živinoreje; a glej spaka, živina ima jako nizko ceno.

Zakriž pri Cerknem.

Letošnjo zimo se je smrtno ponesrečil 18-letni Jernej Hadalin, po domače Mrtonov. Nesreča se je pripetila pri vožnji hlovov v sneženi cesti. Na gladkem tiru so sani, naložene s težo kakih 8 kvintalov, zdrsnile v stran ter treščile z vso silo v neko drevo. Voznik se v taki naglici ni mogel izogniti; naloženi hlodi so ga pritisnili ob drevo in ga zmečkali. Nesreča pač ne počiva, toda previdnosti je tudi čestokrat premalo. Rajnika se Večni usmili!

Kaj nam z dežele pišejo?

Podsabotin.

Za božič se je vrnil iz Argentine naš domačin Terčič. O svojih vtisih in sladkostih Amerike pripoveduje sam takole:

»Čudno in prečudno se mi zdi, da še gospodarji in fantje derejo v Ameriko. Toliko črnih so že prelili po naših dobrih listih za svarila, pa še nič ne pomaga. Še ljudje mečejo po 4000 lir proč za tja dol in še potem za nazaj, če imajo in jih ne izženejo na

račun domačega županstva.

Veliko jih je, ki pišejo, da imajo delo. Toda kakšno in kje, tega pa ne povedo. Podnebje je poleti, zlasti za delavce neznosno. Koliko jih zbolijo! Če imajo denar, jih še lepo gledajo v bolnišnici; ko pa zmanjka, prepuste reveža samemu sebi.

Kakih 10 od sto jih res dobro služi, ostalih 90 se pa klati od kraja do kraja. Skačejo na dirjajoče vlake, ker nimajo za vozni listek. Predno pride

Heleni. Tiste dni — morda je še danes — je bila najkrasnejša ljubljanska gospa, a bila je — moja prijateljica. Kadar me je morila kaka skrb ali otožnost, sem se zatekel k tej svoji prijateljici, in vselej je njena materska beseda razvedrila mojo dušo in čelo. V mojih očeh je bila gospa Helena vzor ženske, katera se ni dotikala prahu tega sveta. Ž njo skupaj sva čitala Prešerna, in na marsikatero krasoto Prešernovih umotvorov me je opozorila ona. Bila je čez vse mere idealna ženska; vsaj jaz sem bil prepričan o tem. Tudi s svojim mojem — bil mi je součenec — je živela v resnično srečnem zakonu. Zakonska sicer nista imela velikega imetja, v obilju pa sta imela, kar sta potrebovala za življenje. Dve deklici sta bili sad vzornega zakona. Starejšo je bila gospa Helena že omožila, in nikjer se ni opazalo, da bi se pri tem kaj trudila ali pa še celo posnemala

sv. Petra, ko mu je Gospod zaukazal, da naj še enkrat razpne svoje mreže. Mlajša je živela še v hiši. Nekoliko me je motilo, da so jo klicali Elviro. Ali že takrat je ta deklič nosil glavo, kakor jo nosijo ponosne in lepe ženske v španski Sevilji. Samoobsebi se ume, da je bila vzorno odgojena, in lepota na nji se je že razvijala, tako da je snubač lahko živel v nadi, da se mu s tako nevesto razevete bujna zakonska sreča. Za svojo osebo sem malo občeval z gospico Elviro, ker tedaj niti osemnajstega leta ni bila dosegla. Ves dan je letala od učitelja do učitelja — učila se je nebroj modernih jezikov — in tudi po klavirju je trkala, kadar je le količkaj utegnila. Bila je splošna sodba, da se, kakor sestra, lahko in dobro omoži. Vsaj gospa Helena, ki mi je zaupavala največje tajnosti, mi ni nikdar kaj poštožila, da bi jo v tem pogledu morale kake skrbi.

Gospa Helena me je, kakor vsikdar, sprejela preprijazno. Brez ceremonij sem prisedel k nji ter takoj opazil, da je danes v razgovoru bolj počasna. Nekaj je pletla, a tuintam je počivala z belimi rokami ter se zagledala v drevesa Lattermannovega drevoreda, ki se je nanj nutil lep pogled iz vkusnega stanovanja. Pazljivo in vestno me je poslušala, ko sem ji tožil o dolgočasnem svojem življenju in o osemtridesetih svojih letih. Ni mi odgovorila takoj, pač pa je rahlo zaklicala: »Elvira!«

Hčerka je takoj, prav kakor da je čakala na klic, vstopila vsa pokorna in vdana, vzor prave in poštene odgoje.

»Kaj želiš, mama?« To je vprašala seveda po francosko.

Kako vkusno se je bila napravila ta zelenjava! Vse je postajalo na nji okroglo in beli predpasnik je še bolj

Iz Sv. Križa na Vipavskem.

Lani 8. decembra na brezmadežno spočetje smo pri nas ustanovili mladeniško Marijino družbo. Bil je lep dan. Zjutraj je bilo kakih 200 mož in mladeničev pri sv. obhajilu, popoldne pa je bilo 70 mladeničev sprejetih pod Marijino zastavo. Ti fantje, ki so na voditeljevo klicanje po imenu pristopali ter znake sprejemali, niso le izpod kriškega zvona, ampak več njih tudi od štomaža in iz Velikih Žabelj, da, 4 celo iz daljnega Vrtovina. Po sprejemu se je razvila z novim Marijinim kipom veličastna procesija, kakršne brčkone v Križu še ni bilo. Ljudstvo je mladeničem kongregacijam dalo res sijajnega bodrila. Mislili so štirje meseci in ti fantje kažejo hvale vredno vztrajnost. Vsak mesec je lepo videti njih vrste pri obhajilni mizi. Tudi nekaj novih kandidatov se je še dalo sprejeti. — Dobri Bog ohranuj in množi v mladih srcih ljubezen, da bo močna za dela, ki bodo Bogu v čast in bližnjim v korist. Ah, naš čas tako zelo potrebuje požrtvovalnih, pogumnih značajev. Fantje, v take moramo v Marijini družini zrasti!

Preden pojdejo letošnji vojaški novinci v službo, želimo napraviti dokončni sprejem. Če bo le mogoče, bomo dali poprej tem fantom priložnost za versko higijenični tečaj, da se varujejo zoper nevarnosti, na kakršne utegnejo v svetu naleteti.

Tomaj.

Naša cerkev ima še vedno pet oltarjev. Stranskima dvema so stopnice zmanjšali, da je več prostora.

S slikami umetnika Kralja smo zadovoljni. Nekaterim sicer niso povsem všeč, vendar vsi priznavajo, da naredi cerkev na vse veličasten vtis. Od avberske cerkve sem je umetnik zelo napredoval.

Lokovec.

Z velikim veseljem smo že pred časom sprejeli vest, da dobimo zopet svoj slovenski časopis. Zato ga težko pričakujemo in že v naprej toplo po-

zdravljamo. — Zimo smo imeli tudi pri nas, kakor povsod, izredno hudo. Mraza je bilo po nekod do 25 stopinj pod ničlo. Zato smo pa letos ravno v najhujšem mrazu, t. j. o pustnih dneh, plesali, da nismo zmrznili. Tudi snega je bilo obilno in še sedaj ga je po zametih po en meter na debelo. No, pa upamo, da bo vendar tudi k nam dospela zaželjena pomlad. Toliko za sedaj. — Ko te dobimo v roke, dragi »Novi list«, ti bomo že še kaj sporočili, do tedaj pa: Zdravil!

Banjšice.

Zima je pri nas natrosila bolezni. So hiše, kjer vsi polegajo. Tudi g. kurata je napadlo. Duhovljani upajo, da bo brž okreval. Več ko mraz nam je škodil veter, ki je pol plodne zemlje odnesel. Zato bi morda kazalo saditi žive meje v primerni razdalji. Okrog hiš pa več drevja proti vetrovom.

Avber.

V letošnji hudi zimi se je izkazalo, da sta najbolj topli vasi na Gorenjem Krasu Avber, ki ga pred burjo varjejo štjaški hribi in pa Kreplje. Povsod drugod je toplomer nižje stopil. — Morda se bo komu čudno zdelo, pa res je, da imamo pomanjkanje vode, tako da si morajo vaščani iskati pri sosedih, ki jo imajo. — Fige so zmrznile, trte so razpokale, tak mraz smo imeli letos.

Lom.

Najhujšo zimo smo prestali. Zmrznilo je veliko krompirja; nekaterim popolnoma ves, s semenom vred. Tudi par telet je poginilo. Sena splošno primanjkuje. Potem burja: strehe je razkrila in pobila dosti opeke. Z njiv je odnesla vso boljšo zemljo v klance in zatišne groblje. Vode je primanjkovalo za ljudi in živino. Ljudje so si pomagali s tem, da so topili sneg. Hvala Bogu, da je bilo dosti drvi. Mraza je bilo okrog 22—26° C. — Svojega duhovnika še nimamo. Velikonočni prazniki bodo prazni in pustni ker bodo brez veličastnih cerkvenih opravil vel. tedna. — Umrl je 7. febr. posestnik Štefan Rejec delaven in ta-

lentiran mož. Bil je prvi ustanovitelj mlekarne v Kan. Lomu. Naj mu bo na tem mestu postavljen skromen spomin v izraz naše hvaležnosti.

Spodnji Kras.

Ko nismo imeli listov, so nam berači nosili novice. Pa take debele, da je bilo še njih sram.

Zdaj bomo pa mi sosedom povedali, kaj je pri nas novega. Prva je prav žalostna. 4. marca je umrl na zastrupljenju v glavi širom Krasa spoštovani učitelj Fakin Vinko v starosti 38 let. Rajnik je služboval po raznih krajih. 2 leti tega je bil odpuščen in je živel v Škrbini. Uboga vdova in dva otročiča!

Par dni za Fakinom je šel kmet Furlan Ivan, star 73 let. Zapušča 7 odraslih otrok. Možu poštenjaku večni mir!

Poročil se je pa Fakin Evgen z gosposdično Jožico Saksida. Bog daj sreče v novem stanu!

V Ameriko jih je šlo sreče iskat samo šest. Naj bi jo le našli!

Sveto.

Pozdravljen »Novi list«, ki prihajaš z oljkino vejico med nas! Zdaj bomo za novice zvedeli in za gospodarske vesti.

Pri nas je tudi bil mraz, da je še ogenj zmrznil. Razen par otročičev smo ga vsi prestali. Trt je dosti popokalo. Burje je bilo dosti, bolezni pri nas nič po bližnjih vaseh pa.

Poročil se je Kovačič Jože z gosposdično Jazbec Marijo. Bog jima daj sreče!

Gradnje pri Avberu.

V naši vasi smo zakopali 90letnega Jakoba Škrka. Celo življenje je kmetoval na domačem domu, poleg tega je več ko pol stoletja bil tkavec nole za občinarje, ampak za pol Gorenjega Krasa. V zadnje je tkal pred približno 35 leti ko so ljudje spravili kolovrate na kašče in začeli kupovati blago v mestu. Umrl je prav krščansko, svojim v tolažbo, občinarjem v zgled. Naj počiva v miru! — Kdo je zdaj na vrsti?

novzdigoval lepe oblike mladega telesa.

Mama ji je ukazala, da naj gre za pol ure na izprehod, a da se ima potem zanesljivo in gotovo vrniti domov. Elvira je brez odloga odšla, in prepričan sem bil, da pride točno in gotovo zopet domov, kakor se ji je zapovedalo.

»Kako to grmičevje raste, mi pa se staramo in življenje nam je v nadlego!« Po teh besedah nisem mogel zadržati globokega vzdihla. Gospa Helena me je skoraj pol ure tolažila ter mi dokazovala, da pri meni o starosti ne more biti govora. Končno pa se je zagledala v strop in je nekaj premisljevala.

»Koliko časa, gospod doktor, že zahajate v našo hišo?« me je vprašala naposled z nekako resnobo.

»Šest let, in hvaležen sem Bogu za vsak trenutek, ki sem ga smel preživeti v vaši družbi, gospa Helena!«

»To je praznina!« je odgovorila hladno.

»Čemu praznina?«

»Drugega biti ne more!« me je zavrnila odločno.

»Dokler sem bila sama, se je dalo to še urediti; sedaj pa, ko je Elvira dorastla, ni moči več krotiti hudobnih jezikov. Saj me umejete, gospod doktor?«

»Čutim se vendar starega!«

Zavrnila me je takoj: »Hudobni jeziki tega ne čutijo!«

Skoraj zaihtel sem: »Kaj mi je početi? Ali naj ne prihajam več v vašo hišo? Kako naj živim?«

Čutil sem se v resnici nesrečnega. Gospe Heleni pa se je razširil čaroben smehljaj po licu in šepnila je: »Se da tudi drugače urediti.«

Ko me je nekaj časa pomenljivo gledala, je še dostavila: »Opraviti imam v mestu. Moj mož ima priti

vsak hip; počakajte ga in lahko večerjate z nami.«

Izginila je in me prepustila občutki, ki so se kar usuli name. Kaj mi je početi? Ali mi je pokazala vrata? Njena beseda, da se dá stvar tudi drugače urediti, mi ni hotela iz spomina. Ali kako?

Klink! Klink!

Kakor bi me zadela strela, tako me je zadel ta »klink! klink!« Elvirica se je točno vrnila domov in sedaj je v belem predpasniku, ki je še bolj uveljavljaval njene zaokrožene črte, igrala na klavir.

V hipu se mi je odprl pogled na Galilejsko jezero — morda je bilo kako drugo, ker nisem učenjak sv. pisma — in videl sem sv. Petra, ko je s tovariši privlekel prazne mreže k svojemu Gospodu. In Gospod je ukazal: »Vrzite mreže še enkrat!«

Klink! Klink!

Volčji grad.

Hvala Bogu, da je vsled lepega vremena delo na polju in po vinogradih v polnem teku. Težko pa je, ker ni ne vprežne živine in je krompirjevo seme kar po 1.20 za kg. Seno je po 40 do 50 lir stot.

Na oni svet se je preselil spoštovani cerkveni ključar Mihael Metlikovec. Tudi njegovo 19-letno vnukinjo Zoro so belooblečena dekleta spremila na božjo njivo.

Poroki sta bili le dve. Je premalo lir ali premalo ljubezni?

Log pod Mangartom.

Po dolgih letih bomo v kratkem zopet zaslišali iz lin našega zvonika ubrano zvonjenje novih zvonov, ki jih je vlila znana livarna De Poli. Ko nam bodo prvič zadoneli, že sporočimo svoje občutke in mnenje. — Na sredpostno nedeljo je bilo pri farani sv. maši prav lepo. Naši cerkveni pevci so tako lepo zapeli nekaj novih pesmic našega goriškega slavčka, da si je marsikdo mislil: kaj takega bi pa še rad slišal. Torej korajža! — V minulem letu nas je zapustilo precej domačinov in šlo iskat sreče v svet a le redki so jo dobili. — V nekaj dneh se prične zopet delo pri že začelih elektrarnah v naši vasi.

Vogersko.

Zadnji hudi mraz je tudi pri nas svoje storil. Starih ljudi je precej pomrlo. Starih trt je tudi več ko polovica popokalo. Krompirja je toliko pomrznilo, da moramo čakati na seme iz drugih krajev. Gorski je predrag. Gospodarji, poskrbite za gnoj na senožetih, da ne bodo kakor o božiču!

Dutovlje.

10. februarja je umrla g. Marija Širca r. Gnezda. Vzglejdo ženo in mater treh otročičev je nagloma pobralo. Imela je šele 37 let. Vkljub groznemu mrazu je prihitelo dosti pogrebcev. Pogreb je vodil preč. g. prof. Šonc ob asistenci čč. gg. drja Požarja in dekana Kjudra. — N. p. v m.!

Pokril sem glavo in bliskoma sem stal z znojem oblit na ulici. Tam pa sem padel v roke svojemu zdravniku, ki z bolniki ni bil nikdar ljubezniv.

»Kaj se potikaš po tlaku?« je zakričal osorno, in to z obrazom, ki je podoben kozolcu, če ga prevrne burja po zimi.

»Rolan sem!«

»Vraga si bolan! Delaš, če se tisto pravdno pisarjenje sploh delo imenovati more, delaš ko navit avtomat! Misliš malo, ješ pa veliko, ko prašiček pri koritu! Polenaril si telo, pole naril si dušo, in reliš se, kakor da je mast glavni namen tolstega tvojega življenja! Poslušaj moj svet: Sedaj, ko se kosi otava, odrini v kako pogorje! Lazi po skalah! Pridruži se koscem! Hodi, hodi in delaj! Potem kmalu izprevidiš, da je življenje dar božji in da se samo tepci dolgočasijo v njem!« Nato je odrinil.

Meni se je tedaj prikazalo pred

Brje pri Rihemberku.

Vodstvo zidanja nove cerkve sv. Cirila in Metoda na Brjah in vsi občinarji se najtopleje zahvaljujemo Cinku Andreju, Cinku Petru, Cinku Francu, Kodriču Josipu, Kodriču Francu, Cinku Francu, Cinku Josipu, Cinku Josipu, Abramovi Štefaniji, Janškovičevi Mariji in Besednjaku Ivanu v Trstu za poslano plemenito darilo 970 lir naši novi cerkvi.

Dobravlje.

V vasi Pikči je nenadoma umrl kmet Karol Kravos, ki zapušča svoji užaloščeni soprogi več še nepreskrbljenih otrok. Njegova hitra smrt, ki ga je zadela v najlepših moških letih, je presunila vse, ki so ga poznali.

Še bolj žalostna pa je bila smrt Eme Hrobatove, soproge Kristjana Hrobata od Hrobačev. Par minut pred svojo nenadno smrtjo je šla s svojim otročičem v naročju k bratu svojega moža, ki ga tisti dan ni bilo doma radi raznih kupčijskih opravkov. Komaj je stopila v hišo, pozdravila in se približala ognjišču, že ji je padel otrok iz naročja, sama pa se je zgrudila nezavestna in ni je bilo mogoče več obuditi k življenju. Vse je pretresla smrt mirne in blage žene, ki je bila tako dobra, da bi še v mislih nikomur ne mogla škodovati. Bog ji daj mir!

Sovodnje.

Zima je pri nas pa zelenjavo uničila; ob lep zaslužek smo. Upajmo na dobro letino. V kratkem bo tudi pri nas električna razsvetljava izpodrinila medle petrolejke. Pri nas smo močno pogrešali poučljivih in razvedrilnih člankov. Zato bomo »Novega lista« tem bolj veseli.

Smrt kosi...

V zadnjih mesecih, ko je pritiskala neizprosna zima, je imela tudi smrt v našem mestu obilo žetev. V kratkih besedah se hočemo v naslednjem spomniti najbolj znanih in delavnih naših ljudi, ki jih je pobrala bela žena.

pogledom zamazano pismo in njega velike črke, ki so bile videti kakor po senožeti razmetan plot.

Sestra moje matere je bila omožena na Jelovem brdu, visoko v gričih, in pismo mi je pisal njen sin Boštjan Presečnik, ki je bil vsikdar ponosen na sorodstvo, ki je vezalo naju. Tiste polomljene in razmetane črke so mi prinovedovale, da je Boštjan slabe volje, ker se premalo brigam za sorodstvo: »Več ko pet let te ni bilo pri nas. Svoji ljudje morajo s sabo držati. Tudi Barba že težko čaka. In Meta se je razrastla, da jo komaj spoznaš« Barba, rojena Muhova iz Jarčjega sela, je bila žena Boštjanova. Meta pa njegova hči. Ta se je »razrastla«. No! No!

II.

Jelovo brdo! Ravno pod Blegašem tiči mala ta vasica sredi rodovitne

Dne 30. januarja t. l. je mirno v Gospodu zaspala g. a Marija Kerkoč, stara 50 let. Blaga žena je sicer prestala težko operacijo na raku, a je nato dolgo bolehal, dokler je ni Vsemožni rešil hudega trpljenja in jo poklical k Sebi. Naj spava v miru! — Dne 8. februarja je umrl neutrudni in neumorno delavni ravnatelj Katoliške knjižarne g. Anton Silič, star komaj 45 let. Prehladil se je, šel prezgodaj zopet na delo, znova legel in se moral podvreči operaciji, katere ni zmagal. Na pustno nedeljo predpoldne smo ga ob ogromni udeležbi ljudstva pokopali. Počivaj v miru, blaga duša! Vsi, ki smo Te poznali. Te ohranimo v lepem spominu. — Dne 24. feb. je umrl vpokojeni učitelj Josip Kenda. Dosegel je 73 let. Doma iz Temljina pri Kneži je služboval v Dol. Trebuši, Idriji ob Bači in končno na Ljubinju. Kot vpokojenec je živel v Gorici. Bil je tudi dober nabiratelj narodnega blaga, narodnih pravljič, pregovorov in domačih izrazov. Njegova zapuščina mora v tem pogledu vsebovati marsikaj važnega za jezikoslovce. Čast njegovemu spominu! — Dne 7. marca je umrl po kratki bolezni profesor v p. Gustav Novak v častiljivi starosti 78. let. Bil je še krepak in je še do zadnjega možato in ravno korakal po mestnih ulicah. Lotila se ga je pa huda pljučnica in mu po tridnevnom boju upihnila življenjsko luč. Po rodu je bil Gorenjec. Bil je dober, blag profesor. Znan je bil najbolj po svojih dovtipnih krilaticah, ki so označale njegovo dobro srce, a so bile včasih tudi zelo pikre. Poučeval je pred vojno dolga leta na goriški gimnaziji matematiko in fiziko in je število njegovih hvaležnih učencev zelo veliko. Še sedaj je pri nas na Goriškem nas mnogo, ki smo se v onih dnevih objestne mladosti pri srčno smejali šaljivemu, dobrohotnemu profesorju, katerega bomo ohranili v častnem spominu. Delavnemu možu, ki si je stekel z vzgojo mnogih naših mož obilo zaslug, bodi Vsemožni dobrotljiv plačnik! — Dne 16.

ravnine, kjer prideluje prebivavstvo svoje življenjske potrebščine. Črešnja je glavno drevo, in spomladi je krajina povita z belimi vencmi. Tudi oreh je tu domačin in sad njegov slovi po vsem pogorju.

V tem pogorju sem preživel otroška svoja leta, kakor živi mlada ptica v gnezdu. Živeli smo kakor kos narave, in še obleke nismo imeli. V tisti dobi je v našem pogorju še cvela navada, da otročaj, dokler ga niso poklicali v šolo, ni dobil svojih hlačic. Nosili smo dolge, do peta segajoče srajce, in kjer smo se igrali, je bilo videti iz dalje, kakor bi se na kupu valjale umazane vreče. Če je zapadel sneg, so se valjale te vreče boste po snegu in tuintam podrgnile s krvavo kožo po ledu. Ko je prišla rahla pomlad, izteknili smo vsako ribo v vodi in v gozdu ga skoraj ni bilo gnezda, da bi ga ne bilo zasačilo naše oko, bodisi na zemlji pod grivo, bodisi vi-

marca se je po mestu in okolici razbežala pretresljiva vest: g. France Zbona, knjigovodja na Montu, je zjutraj na potu v urad v bližini Rajhove gostilne, zadet od kapi, umrl naglo smrti. Pokojnik je bil v najlepši moški dobi, star 45 let. V svoji stroki je bil vešč, vesten in priden uradnik. Doma je bil iz Grgarja. Njegova nepričakovana smrt je vžalostila vse, ki

so ga poznali. Veličastni pogreb v lepem pomladanskem popoldnevu je jasno pričal, kako priljubljen je bil pok. Francè. Mir njegovi duši! — Dne 7. feb. je umrla gospa Antonija Čebokli, roj. Hausner, žena vpokojene ga jetniškega paznika. Bolehala je dalje časa. Naj počiva v miru! — Vsem, ki so z izgubo svojih dragih občutili bridkost ločitve, naše iskreno sožalje.

CERKVENI PREGLED.

Kristus in zapad.

V Monakovem je izšel prvi zvezek »Knjižnice za katoliško miselnost« pod naslovom »Kristus in duh zapada«. V tem zvezku beremo: »Najboljše sile zapada so naložene v krščanstvu. Tako tesen in bistven je ta odnos do krščanstva, da je treba reči: krščanstvo je usoda duha na zapadu. Če služi zapad Kristusu, služi sebi. Če izda Kristusa, proda najboljše del svojega bistva. V poslanstvu biti nosilec Kristusovih idej, je začetek in konec zapadnega sveta«.

Prvi japonski škof.

Sv. stolica je imenovala za škofa mons. Hayasako. Sloveči vodja katolikov na Japonskem admiral Yamamoto je pisal ob tej priliki: »V deželah, kjer že deluje domača duhovščina, si komaj morejo predstavljati, kaj pomeni domača duhovščina v misijonskih krajih.«

Molite Ga v vseh jezikih!

V katoliški cerkvi sv. Patricija v Londonu so na osmino po sv. treh kraljih imeli pridigo v devetih jezikih. V cerkveni občini sv. Patricija so namreč Italijani, Holandci, Španci, Nemci, Litvanci, Poljaki, Francozi in Angleži.

Med rožnim in trnjevim vencem.

Pred par meseci je pariško predmestje sv. Sulpicija bilo priča pretresljivega prizora. V cerkvi sv. Sulpicija je slavní pesnik iz Alzacije Jurij Chepfer vodil pred duhovnike k altarju belooblečeno kandidatko za

nuno. Pred altarjem sta ležala dva venca: rožnat in trnjev. Novicijantka, ki ni bila nihče drugi nego slavna pariška pevka Suprin, je poljubila in si dela na glavo trnjevi venec. Njenim tovarišem in prijateljicam, vsi umetniki in pisatelji, so se solze pokazale, ko je pevka Suprin, zdaj sestra Marija Dijana, izginila skozi zakristijo v samostan za vedno.

Francija in misijoni.

Francoska republika je v zadnjih desetletjih vodila izrazito proticerkveno politiko. Leta 1901. in 1904. je izdala zakone, s katerimi se je izvedla popolna ločitev Cerkve od države, v šolah se je odpravil verouk, številni redovniki so bili izgnani, njih samostani odpravljeni. Po vojni se je pa Francija spet približala Cerkvi, obnovila je diplomatske vezi s papežem in pretekli teden je francoski parlament razpravljal o predlogu vlade, naj se nekateri katoliški redovi zakonito priznajo in naj se jim da znatna državna podpora. Gre za redovnike ki vzdržujejo misijone v sprednji Aziji, severni Afriki in Južni Ameriki. Ti francoski menihi ustanavljajo po svetu tudi francoske šole in imajo nič manj ko 500.000 učencev. S tem se širi v daljnih deželah francoski jezik, francoska omika in politični vpliv Francije. Zato sta zunanji minister Briand in načelnik vlade Poincaré toplo zagovarjala zakon in z njim tudi prodrla. Storila sta to radi francoskih koristi. Obenem sta pa približala Francijo tesneje Cerkvi.

Zgubljene ovce.

»Reichspost« objavlja uradno statistiko o verskem gibanju dunajskega prebivalstva, ki izkazuje ogromen odpad od vere. V letih 1919. do 1927. je izstopilo iz svojega verskega občestva 140.043 oseb, povprečno torej na leto po 15.560 oseb. Pred vojno je izstopilo iz cerkve v letih 1905. do 1913. vsega skupaj 2264 oseb, a za časa vojne vsega niti 2000 oseb. Povojna leta izkazujejo največje versko gibanje po reformaciji.

Od 140.043 oseb, ki so v povojnih letih izstopile iz svojega verskega občestva, je bilo 119.870 katoličanov (odpad je znašal samo v letu 1927. 28.837 oseb), 10.566 protestantov in starokatoličanov, 8994 judov in 613 pripadnikov drugih veroizpovedi. Če se vpoštevajo pristopi v posamezne vere, znaša izguba katoliške cerkve 113.906, judovske verske skupine pa 6862; protestanti in starokatoliki pa so narasli za 30.415 oseb.

Izven vsakere verske zveze je ostalo 89.577 oseb. Vsekakor se je nekaj odpadnikov v tem zopet povrnilo v cerkev, kar pa splošne slike verskega gibanja ne izpreminja. Zanimivo je, da je med tistimi, ki so ostali brez veroizpovedi, več žensk nego moških. — Krivdo za veliki odpad pripisuje »Reichspost« socialistični agitaciji.

Katoliški film.

Te dni bo v Monakovem mednarodno zborovanje katoliške kinematografske zveze. Nemški katoliki so prvi uvideli, da si je treba moderne pridobitve vslužiti ne pa jih kot novotarije odklanjati!

Slaven kardinal.

Monakovski kardinal Faulhaber je obhajal 4. marca svojo šestdesetletnico. Faulhaber si ni pridobil svojega visokega ugleda niti toliko s številnimi spisi kot z običajno vsakoletno propovedjo, kjer obravnava po svoje vsa tekoča vprašanja.

soko na veji ob deblu. Pisani pinož, rumeni strnad in zlata taščica — pri nas pravijo tej drobni živalici »šmarnica« — nobeden ni mogel skriti zaskonske svoje posteljice pred nami. Bili smo del prirode in nehote smo občutili, da pripadamo k zemlji, kakor pripada k tej zemlji jelka, ki raste na slemenu Mladega vrha. S prirodo smo skupaj zrastle in eno smo se čutili z njo! Zatorej me sili vse nazaj v rojstni svet in tja me bo sililo, dokler me bodo nosile noge! Kadar zopet pridem v rojstno krajino, me v hipu obdajo otroška leta. Niti najmanjši pripetljaj ni pozabljen in spominjam se vsakega kraja, kamor je nosila ptica svoje gnezdo, kjer smo kurili krese, kjer smo lovili rake-koščake ali tolkli kozo »pod novim cesarjem gor in dol«!

Vsi ti spomini ti mrgole pred dušo, telesu pa je, kakor bi se kopalo v bistri in okrepčevalni vodi.

Ravno tako je bilo tisti dan, ko sem hodil proti Jelovemu brdu. Mehki spomini so me objemali, in ko sem dospel do Tominčevega hrastja pod Lovskim brdom, ni vrag, da bi ne bila zapela vuga? In pognala je svoj glas v zeleno dolino! Vuga? Malo pozno je že bilo zanjo. Meni pa se je vendar zdelo, da je le bil »stric Matije«, ki prišiva svoje gnezdo na rogovilico pri veji, da mu giblje sapa mladiče v tej zračni zibki. Ej, škoda, samo enkrat v življenju sem vedel za tako gnezdo, a še to je viselo na tako šibki veji, da nisem mogel do njega!

Nad Lovskim brdom je pričel kazati svoj obraz stari naš Blegaš, a tik njega je čepel okrogli Koprivnik, izza katerega se tako radi privlečejo črni oblaki, da namočijo polje, kadar je najmanj treba. Takrat je v ozadje stopila Ljubljana in v stran so stopile vse skrbi, ki grenijo življenje samcem po mestih!

Hotel sem sesti pri poti v šumeče resje ter se zagledati v plešasti Blegaš, če me morda še pozna.

A pri poti sta že sedela dva. Že pred mano sta bila prelezla klance do Lovskega brda. Sedaj sta čepela v resju, podobna kupu nesreče, in meni sta se videla kakor dva omlačena snopa.

Mož je pokazal z roko na Blegaš: »Lep je! Na vrhu je v senci, po bregovih pa ga obseva solnce!«

In res je takrat nad goro plaval velik oblak, ki je prestrezal solnčne žarke, tako da je bil vrh temen. »Lep je« — k meni je obrnil izmučeni svoj obraz — »in če je bil človek šestnajst let notri, se ga komaj nagleda.«

Zagledal se je v goro. Pričelo se mi je svitati, kdo bi bil ta človek. Dolgi zapor mu je razoral lice in izpadli so mu bili tudi lasje na glavi. Ni ga bilo lahko spoznati.

(Dalje.)

Kaj se sliši po svetu.

Blazna brzina.

Amerikanski major Sengrave je pretekel meseca marca s svojim avtomobilom 370 kilometrov na uro. S tem je dosegel največjo hitrost med avtomobilisti vsega sveta.

Dežela bogatinov.

Združene države Severne Amerike so vsled vojne in po vojni toliko zaslužile, da pride po neki statistiki iz leta 1920, na vsakega 2100. prebivalca en milijonar.

Proces, ki traja 5 minut.

V Liverpoolu na Angleškem so bili zaprli nekega 21-letnega Viktorja Klarka, ker je zadušil svojo gospodinjo in hotel isto storiti z njeno hčerko, svojo ljubinko. Te dni se je vršila kazenska razprava, ki je trajala le pet minut. Predsednik je vprašal obtoženca, ali se smatra krivim. »Da, gospod!« — »Ali se zavedate, da ste s tem izvršili umor?« — »Da, gospod!« — »Seja se je zaključila in Klark bo umrl na vislicah.

Kaj je list?

Madridski list »El Sol« je za kölnsko razstavo časopisja, ki se je vršila pod imenom »Pressa«, priredil svojo številko z dne 1. julija l. l. v obliki knjige. Knjiga, ki obsega celih 390 strani, je nazoren primer, koliko grada prinaša ena sama številka velikega dnevnika. Naročniki dobe letno nad 300 debelih zvezkov, torej celo knjižnico. Vsekakor se da ugovarjati, da je vsebina večinoma bežna dnevna snov, ki ima pa zopet to dobro stran, da jo naročniki tudi čitajo, da jim služi v njihovih dnevnih potrebah. Med to snovjo so uvodniki, kulturni, književni in umetniški sestavki, ki bistveno vplivajo na mišljenje sodobnikov. Časnik je dejansko velika reč!

Huda baba

Hudo je, če baba hlače nosi! To resnico je bridko okušal na sebi neki pek iz Versaja na Francoskem. Neka jutra je izginil in ga ni bilo od nikoder. Čez osem dni so ga našli žandarji. Domov ga pa niso mogli spraviti. Preplašeni pek se je branil, češ, da ga pretene žena, ker se je pred osmimi dnevi zamudil, ko je peko raznašal. Zato se je bal domov.

Kava je dobra!

Kava je nekam ob dober glas prišla, ker so razkričali, da je v njej dosti strupa »kofeina«. Dva profesorja z njujorške univerze na trdita ravno nasprotno. Pravita, da 90 odstotkom ljudi kava ne more škodovati. Trebalo bi izpiti 150 skodelic, da bi kofein učinkoval. Nasprotno pa kava blazilno vpliva na živce, teši lakoto in trudnost in pomaga celo prebavi. Treba pa jo je pravilno kuhati: iz dobraga zrnja zmleto kavo je treba pustiti pri ognju še točno pet minut potem, odkar je jela vreti. To je pravi recept. Toliko v tolažbo vsem ljubim »kofetarcam«.

»Je božja skrb...«

Blizu Budimpešte na Madžarskem se je spravila skupaj nekova družba ljudi, ki se je zavezala, da njeni udje v slučaju bolezni ne smejo klicati zdravnika. Ko so jih prašali, čemu to, so dejali, da je njih zdravje božja skrb, ne pa zdravnikova. Vsled tega čudnega zaupanja so ljudje v vasi začeli močno pomirati. Zdravnika so morali orožniki braniti, ko je prišel obiskat bolnike.

Prorokova hči.

Za dobé zadnjih carjev na Ruskem je imel prvo besedo na dvoru vsemogočni in skrivnostni Rasputin. Njegova vsemogočnost je žalostno minila. Ustrelili so ga.

Njegova hči Marija si pa služi kruh kot plesavka. Zdaj nastopa v Berlinu in jo vse dere gledat. Malo, ker je Rasputinova, več pa, ker je malo oblečena.

Cvrtje.

Blizu Berlina je velik požar vpepel veliko gospodarsko poslopje. V njem je bilo 80.000 jajc. Duh po cvrtih jajcih je že od daleč udaril v nos.

Himna za vratom.

Najbolj elegantno krojačnico v Berlinu je imel gospod Rupprecht. Najvišja diplomatska in vojaška gosпода si je dajala pri njem umerjati obleke. Mojstra Rupprechta najbolj goreča želja je pa bila, da bi tudi samega cesarja Viljema II. mogel pozdraviti med svojimi odjemalci. In to se je tudi zgodilo.

Prišlo je z dvora tajno povelje, naj krojač izgotovi maršalsko uniformo z desnim rokavom krajšim nego z levim. »To je za samo Njegovo Veličanstvo,« je završalo med delavci. Res je bilo tako, ker cesar je imel desno roko suho in krajšo kot levico.

Gospodar je dal delo v roke najboljšemu delavcu.

Na dvoru so bili z delom zadovoljni. Do poloma je bil cesar odjemalec pri mojstru Rupprechtu. Mislite si pa začudenje, ko so v cesarjevi garderobi našli bleščeče vojaške uniforme, ki so imele na podlagi za vratom všite črke »Jeszcze Polska nie zginie!« (Ni še Poljska izginila).

Oni delavec pri Rupprechtu je bil Poljak in se ni vedel drugače maščevati nad Nemci, ko da je samemu njih cesarju za vrat všival poljsko narodno himno.

Sejm za posle.

Pri nas je bilo v navadi, da posli gredo od hiše za sv. Martina ali na Jurjevo. Na Bolgarskem pa na dan sv. Dimitrija v novembru ali pa na Jurjevo spomladi. Dekle kar povežejo svojo culico, ker se samo ob sebi že razume, da niso več časa v službi kot le 6 mesecev. Potem gredo na trg k cerkvi sv. kraljev in ondi so že mesetarji, ki jih postavijo lepo v red in mimoidečim gospodinjam hvalijo svoje blago.

Moža za kosilo.

Angleški raziskovalec Bryce se je vrnil iz osrednje Afrike. V svojem poročilu omenja neko ljudožrsko pleme, kjer lahko vdova svojega umrlega soproga speče in sne.

Najmanjše in največje.

V Parizu imajo v ulici sv. Hipolita (če ne tam, pa v prvi ulici na desno) najmanjšo restavracijo na svetu. Prostora je le za pet oseb. — V Londonu so pa odprli »Hotel vseh narodov«. V eni dvorani dobiš n. pr. samo nemške jedi, v drugi angleške, v tretji francoske itd. V slovenski pa kranjske klobase s kislim zeljem in pol litrom vipaveca.

Smrt v kinu.

Na Ruskem v vasi Igolokino so prve dni marca v vaškem kinu predstavljali dneve iz francoske revolucije. Pijani operater je tako nerodno delal, da se je trak vnel in vsa lesena dvorana je bila v hipu v plamenih. 114 (!) zgorelih trupel so našli na pogorišču. Polovica je otrok.

Ga trka...

Pri nas pravijo ljudje, če ima kdo prav čudne in nevsakdanje navade, da ga trka luna. Vipavec bo dejal, da je udarjen s čulo. Mestni ljudje imenujejo take nevsakdanje navade »tiki«.

Veliki, pa tudi majhni ljudje, v zgodovini so imeli najrazličnejše »tike«. Napoleon na primer ni mogel hoditi vzdolž po ulici, ne da bi vseh oken prešteval. Znameniti francoski mislec Stendhal si je vedno menjaval ime. Bal se je, da postane preveč slaven. Še bolj brihten je bil slavni francoski pesnik Viktor Hugo. On ni mogel pesniti razen na strehi cestnega omnibusa. Cele ure se je vozaril po pariških ulicah in v mislih zlagal. Ob devetih je šel spat, točno o polnoči je vstal kar v nočni srajci, stopil k visokemu pultu ter pisal do treh zjutraj, kar je čez dan stuhel. Potem je šel spat. Humorist Tristan Bernard pravi sam o svojih »tikih«. Ko zasliši za seboj avto kar nehote pospeši korake, da pride do prvega drevesa prej ko avto. Potem pogleda avtomobilovo številko, jo deli s štirimi in če se deljenje izvrši brez ostanka, je ves tisti dan vesel. Romanopisec Max Jacob je jud, a vendar more pisati le tedaj, če sedi oblečen v meniha v senci kakega starega samostanskega obzidja. Znameniti kipar Rodin je svoje umotvore mogel delati le če je imel na sebi plav jopič. Francoski potovalec Jacques Lebaudy ni bil toliko časa srečen, dokler ga niso vsi nazivali »kralj Sahare«. Niti eno uro se ni ločil od svojega dežnika. Na koncu je pa znorel...

Dragi koncerti.

Madžari so povabili v Budimpešto najslavnejšega igralca na klavir Paderewskega. Umetnik zahteva zato, naj pridejo ponj s salonskim vagonom in naj mu za eno uro koncerta plačajo 4000 dolarjev (okoli 76.000 L.).

Iz slovstva.

Goriška Mohorjeva družba

bo letos izdala sledeče knjige:

1. Koledar za leto 1930.
2. Sienkiewicz: Quo vadis, II. del, (prevedel dr. Joža Glonar).
3. Inž. Josip Rustja: Travnistvo.
4. Dr. Lojze Remec: Vipavske korenine, povest iz Vipavske doline,
5. Cerkvena pesmarica. I. del, (dodatna knjiga).

Nabiranje udov se končno javno zaključilo na 4. povelikonočno nedeljo, t. j. 28. aprila. Gg. poverjeniki so naprošeni, da takoj nato pošljejo nabiralne pole z udnino vred v Gorico.

Književna družina »Luč«.

Te dneve so izšle knjige Književne družine »Luč«, in sicer: 1. Damir Feigel: Na skrivnostnih tleh. 2. Ivan M. Vazov: Hadži Ahil in druge povesti. Iz bolgarsčine prevel France Bevk. S pisateljevim životopisom in pregledom o bolgarski literaturi. 3. Poljudno znanstveni zbornik »Luč« IV. s tole vsebino: Angelo Kukanja: Veliki fašistovski svet. Lavo Čermelj: Po-

litično-upravni in sodni pregled Julijske Krajine 30. decembra 1928. Angelo Kukanja: O legislativni unifikaciji. France Bevk in Lavo Čermelj: Periodne publikacije. F. B.: Knjižne izdaje v l. 1928. Priložena je velika karta Julijske Krajine z občinami, po krajinskimi in sodnimi mejami po stanju 30. XII. 1928.

Več o knjigah v prihodnji številki! Knjige so na prodaj v Katoliški knjigarni, v knjigarni »Carducci« in v trafiki pri g. Marcu in stanejo 4 lire. V Trstu se dobe knjige v tiskarni »Edizioni« in v knjigarni Štoka.

Italijanski glas o Cankarju.

Rimska »Rivista di letteratura slava« (pregled slovanskih slovstev) prinaša v svojem prvem letošnjem številu precej dolg članek o Ivanu Cankarju (str. 40—47). Napisal ga je Umberto Urbani. Članek predstavlja italijanskemu občinstvu Cankarja kot največjega tvorca slovenske besede, največjega pisatelja svojega naroda, in poroča, da se pripravlja italijanski prevod »Tujcev«, ki ga bo izdala turinška »Slavia« v zbirki »Genio slavo« (slovanski genij).

Nove postave.

O pokojninskih prošnjah.

V mnogih slučajih so osebe, ki bi imele po zakonu pravico do pokojnine, v dvomu, ali je še čas za predložitev pokojninske prošnje. Da se bodo prizadeali znati ravnati, navajamo naslednje določbe:

a) Načelno svetujemo, da vložijo vsak, ki je v dvomu glede roka, pokojninsko prošnjo, ker itak prošnja ničesar ali pa zelo malo stane, na naslednji naslov: Direzione Generale Pensioni di guerra, Ufficio Terre Rudente, Viale del Re, Roma.

b) Bivši vojaki-pohabljeni ne morejo več nego dvakrat predložiti prošnje zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja. Nov zdravniški pregled pa lahko zahtevajo zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja tekom petih let, ko jim je bila priznana definitivna pokojnina ali pa pokojninska prošnja odbita.

c) Starši bivših vojakov so mogli vlagati pokojninske prošnje do 19. julija 1928, to je tekom petih let, ko je bil razglašen pokojninski zakon 12. julija 1923 št. 1491. Če so v tem času vložili prošnjo, a niso prejeli nobene odgovora, naj obnovijo prošnjo, toda dokazati morajo, da je bila prošnja v resnici pravočasno (v zgoraj navedenem roku) vložena. V dokaz naj priložijo n. pr. novi prošnji izvleček iz protokola obč. urada ali pa odrezek (recepis) priporočenega pisma.

d) Starši, ki so dne 19. julija 1928. postali stari 59 let, 6 mesecev in en dan, lahko še vedno vložijo pokojninsko prošnjo, če imajo drugače pravico do pokojnine.

e) Starši, ki so izgubili v vojni dva sina (in takih je pri nas mnogo) smejo vložiti pokojninsko prošnjo do 28. avgusta 1929.

f) Za mater, ki je izgubila v vojni sina ali ki je umrla na posledicah rane ali vojne bolezni doma, prične teči zgoraj navedeni petletni rok z dnevom, ko je postala vdova.

g) Bratje in sestre umrlih vojakov lahko vedno vložijo pokojninsko prošnjo, dokler so mladoletni ali pa umobolni.

Pristojbine za licence povišane.

S kr. odlokom 9. decembra 1928 št. 2745 (priobčen v Gazzetta Ufficiale 15. dec. 1928 št. 291) so bile uvedene naslednje pristojbine za licence žganičarjen in gostilen, ki veljajo od 1. januarja 1929 dalje:

a) za licence žganjarn (in sploh za prodajo visokoalkoholnih pijač)

prvega razreda . . .	L 2000
drugega razreda . . .	L 1500
tretjega razreda . . .	L 750
četrtga razreda . . .	L 300

Za obnovitev teh licenc: L 1500; L 1000, L 500 in L 300.

b) Za licence gostilen:

prvega razreda . . .	L 1000
drugega razreda . . .	L 500
tretjega razreda . . .	L 300
četrtga razreda . . .	L 100

Mlinarjem.

Mnogi majhni mlinarji po deželi so plačali L. 110 da bi dobili mlinarsko koncesijo. Nekaterim mlinarjem je prefektura zavrnila prošnjo za mlinarsko koncesijo iz enega ali drugega razloga. Razume se, da imajo ti mlinarji pravico zahtevati, da se jim vplačane vladne pristojbine po 110 L. povrnejo. V ta namen pa morajo napraviti prošnjo na kolekovanem papirju 2 L. na pristojno finančno intendanco. V prošnji je treba v glavnem zahtevati povrnitev pristojbine

(tassa di machinazione) v znesku lir 110, ker jim je bila odbita prošnja za licenco. Prošnji je treba priložiti tudi odlok, s katerim jim je bila odbita prošnja za licenco.

Naložbe pri poštni hranilnici.

Finančno ministrstvo je z odlokom 30. dec. 1928 odredilo, da bo poštna hranilnica obrestovala od 1. januarja 1929 dalje hranilne vloge, ki jih nagajajo lastniki v državi in v kolonijah, po 3%, dočim bo obrestovala naložbe, ki potekajo iz inozemstva, po 4.08%.

Ti bom eno povedal!

»Veliki Jehova. Mojzes, kako ti gre? A si se spremenil, odkar te nisem videl!«

»Oprostite, jaz nisem Mojzes.«

»Ala, je to sijajno. Kaj tudi ime se je spremenilo?«

* * *

Agent: »Kako visoko hočete hišo zavarovati?«

Kmetič: »Do dimnika.«

* * *

»Zakaj si tako potr?«

»Tinčetu sem zadnjič posodil 50 lir, pa je včeraj umrl.«

»No, ali ti nisem vedno trobil, da Tinčetu nikar ne zaupaj.«

* * *

Vlak se pomakne s postaje. Francelj maha z roko skozi okno.

Zelen od jeze pristopi neznanec in prismoli Francelju gorko klofuto: »Na da boš vedel moji nevesti mahati.«

Francelj se kar sesede na klop in se začne krohotati na vsa usta.

»Kaj pa je tu smešnega?«

»Ha, ha, ha,« se krohota oklofutani Francelj. »kako je notri, ha, ha, ha, padel, ha, ha, saj me je z bratom zamenjal, ha, ha, ha!«

* * *

Dobro je videl.

Neki ameriški umetnostni kritik je bil znan, da ga je rad pil. Brez pijače ni mogel niti pisati. Pa se ga nekega dne navleče in gre v slikarsko razstavo, da bi dobil gradiva za članek o najnovejši umetnosti. V predstobi je bilo veliko ogledalo. Kritik se ustavi in, misleč, da je pred resnično sliko, napiše v svoj zapisnik sledeče opombe:

»Predsoba. Glava nepopoljšljivega pijanca. Podpisa ni, glava je zelo značilna. Rdeči nos je zelo naraven in prav tako naravne so neumne poteze v obrazu. Slika je prav gotovo delana po naravi, kajti zdi se mi, da sem ta obraz že neke videl.«

*

Zadnja neumnost.

Grof Vasilevski je bil zelo potraten in razsipe. L. 1775. se je poročil z neko bogato plemkinjo. Ko sta se vračala iz cerkve, mu je nevesta rekla, da bo treba začeti drugačno življenje. »Prisegam, da sem danes naredil zadnjo neumnost,« je rekel grof.

Za umnega gospodarja.

Letošnja zima in gospodarstvo.

Huda je bila letošnja zima. Tako hudega in dolgotrajnega mraza ni bilo v naših krajih že od leta 1788, to se pravi celih 140 let. V tej dobi so bile hude zime l. 1829, torej ravno pred 100 leti. Hudi zimi je takrat sledila huda lakota, kakor tudi 100 let prej, to je l. 1729. Hude zime so bile tudi 1879—1880, ko so pomrzle trte, potem 1890—1891, 1900—1901 in 1906—1907.

Vsled hude zime so bili letos in so še prizadeti vsi stanovi. Kmetje in delavci niso mogli delati in niso zaslužili, torej niso mogli kupovati blaga pri trgovcih, niso šli k zdravniku, zgubili so voljo za pravljanje itd. Je pač res: če nimata kmet in delavec denarja, ga nimajo tudi drugi stanovi.

In naš kmet je bil vsled hude zime posebno hudo prizadet. Poljskih del ni bilo mogoče vršiti in hotè ali nehotè se je moral ogromni del našega ljudstva stiskati na ognjiščih in okoli štedilnikov. Prva skrb so bila drva, opravljanje živali in kje kaj najti za pod zob. Najvažnejše vprašanje je zadnje, kar je tudi umljivo po hudi suši in slabi letini. Širom dežele je zmrznilo precej tisoč kvintalov krompirja, ker niso bile shrambe preračunane na tako zimo. Voznikom mleka je zmrznilo mnogo mleka, posebno Kraševcem. Razpočilo je tudi nekaj sodov zmrznjenega vina.

In zunaj? Koliko škode je napravil hudi mraz, bomo lahko ugotovili tekom aprila meseca, ko se bo narava popolnoma prebudila iz zimskega spanja, danes še ni mogoče presoditi, v splošnem pa velja sledeče:

Zemlja je vsled hudega mraza globoko premrzla, v splošnem nad pol m globoko. Premrzla zemlja postane po odtalitvi pepelnata in tako zemljo je prijetno obdelovati. Premrzla zemlja je tudi bolj rodovitna, predvsem ker je dobro prezračena. Torej zemlja ni trpela vsled mraza, nač na nastane škoda kmetovalcu, ker ni mogel pravočasno opraviti poljskih del. V splošnem moramo računati, da smo letos s poljskimi deli za celi mesec nazaj od lanskega leta. Krompir je bil lansko leto vsajen že v prvi polovici meseca februarja, letos pa v gorški okolici komaj v drugi polovici marca. Enako je z drugimi poljskimi deli. Zmrznilo je obilo vsejanega graha in zelenjave.

Sadno drevje vsled hudega mraza ne bo mnogo trpelo, razen ona nosa mezna drevesa ki so še poganjala lanske jeseni po hudi suši in katerih poganiki niso dobro dozoreli do zime. Taki poganjki so popokali in najboljše storimo, če jih takoj odrežemo.

Žita: Huda suha zima škoduje žitom, hud mraz pa ne škoduje žitu prav nič, če se žito nahaja pod plastjo snega. Sneg vpliva na žito kot odeja na človeku. Vrh snega je lahko zelo

mraz, tudi 20 stopinj pod ničlo, pod pol m globoko sneženo plastjo pa bo komaj par stopinj pod ničlo. Sneg žitu lahko škodi le v toliko, da že veliko žito zgine, oziroma splesni pod dolgotrajno sneženo plastjo. Če pa zemlja s posejanim žitom zmrzne, nastane škoda radi zmrzali. Kadar voda zmrzne, se razširi — zato počni z vodi napolnjena steklenica, če se voda spremeni v led. Ravnotako se razširijo tudi grude zemlje, če zmrznejo in mraz privzdigne korenine žita. Ko mraz odjenja in se zemlja odtali, se zemlja umakne na svoje prejšnje mesto, korenine žita pa ostanejo na vrhu, kot da bi bile potegnjene iz zemlje. Prepuščene same sebi, take koreninice in rastlinice ovenejo in se posuše. Zato je treba spomladi žita prevleči z valjarjem, da se koreninice zopet poglobe v zemljo. Kdor ima malo polja, lahko opravi to delo tudi z roko, to pa takoj, ko se zemlja odtali, ker drugače je prepozno in bo v slučaju zamude imel na njivi vse polno golih oplazov. Letos bo žalibog takih golih oplazov vse polno po naših žitnih poljih. Ker so vsa žita zelo slaba, jim bi bilo treba pognojiti s čilskim solitrom.

Trta: Pri kateri stopinji mrazu zmrznejo trte? Odgovor na to vprašanje ni lahek. Opazovanja so ugotovila,

da so trte leta 1864. zmrznile že pri 15 stopinjah C pod ničlo, niso pa zmrznile pri 25 pod ničlo; v prvem slučaju so bile brez snega, v drugem pa sod snegom. V splošnem začnejo trte zmrzovati pri 12 stopinjah C pod ničlo. So pa nekatere vrste bolj občutljive za mraz, druge manj. V splošnem so najbolj podvržene mrazu stare, ošibele trte, kar je pač naravno. Starca bolezen prej zlomi, kot mladega, krepkega moža. Mnogo prej pomrznejo tudi naše evropske trte kot ameriške ali cepljene na ameriški podlagi. Pa tudi glede cepljenk so razmere zelo različne. Zelo dobro vzdrže mraz modra frankinja, merlot, traminec, laški rizling in tudi rebula, zelo občutljive pa so žlahtnine, najbolj rdeča, renski rizling, silvanec itd.

Mraz pa v splošnem škoduje največ, če nastopi takoj po hudi zimi toplo vreme. Ljudje in živali dobe influenco, rastline pa ovene, ker ne more stopiti voda nazaj v celice, iz katerih jo je mraz pognal. Če toplota le polagoma narašča brez velikih skokov, potem mraz ne škodi mnogo.

Kot rečeno, trenutno še ne moremo ugotoviti škode vsled hude zime, a škoda je gotovo zelo velika.

Tržni pregled.

Opomba: Vsak mesec enkrat bomo podali v listu širši tržni pregled. Čitatelji naj nam sporoče v tem oziru svoje želje, katere bomo skušali izpolniti.

Žita in moke: Lansko leto je bila širom sveta v splošnem prav dobra pšenična letina, vsled česar so bile cene v jeseni zelo nizke. Veliki spekulant, ki so gospodarji pšeničnega trga, pa niso delali dovolj dobičkov z nizkimi cenami vsled česar so jih skušali držati visoke in so v ta namen širili vesti, da potrebuje Kitajska in sploh ves Vzhod ogromne množine pšenice. Pred mesecem in pol so raznesli isti spekulant vesti, da so ameriške jesenske setve ogromno trpele vsled hudega mraza in da je zato predvidevati zelo skromno žetev ozimnih žit. Sedaj se je izkazalo, da so bile vse te vesti brez prave podlage in zato so v zadnjem času cene žitu na svetovnem trgu začele popuščati.

Na italijanskih trgih stane danes 100 kg

pšenice	130 do 135 lir,
rži	120 lir,
koruze	98 do 106 lir,
riža	135 do 160 lir,
ječmena	125 do 128 lir,
ovsa	112 do 117 lir,
fižola	250 do 300 lir,
moke enotne	178 lir,
moke št. 1	185 lir,
moke št. 0	190 lir,

moke št. 00	218 lir,
moke koruzne	120 lir.

Živina: Od jeseni sem se je cena živini precej popravila, kar se je tudi predvidevalo. Vendar pa ni cena posebno visoka, ker so izgledi na zgodnjo krmo dosegali prav slabi. Na zadnjem semnju sv. Hilarija v Gorici je bilo posebno živo povpraševanje po delavnih volih kar je pri začetku pomladnih del tudi umljivo. Prvovrstni voli so dosegli ceno 4 lir. Teleta so od 4.75 do 5.50 lir za kg, mladi prešiči od 6 do 7 tednov po 120 do 170 lir za glavo.

Krma: Radi slabih izgledov na spomladanski pridelek krme — detelja inkarnatka je skoraj vsa pomrzla — je cena krmi precej visoka. Dobro se no plačujejo po 50, a je doseglo na trgu v Gorici tudi že 65 lir za kvintal. Enake cene so po celi Severni Italiji, kjer stane slama 20 do 25 lir za kvintal. Otrobi stanejo danes 86 do 90 lir, orehove trobine 115 do 120 lir.

Vino: V splošnem je v deželi malo vina na razpolago. Brda so skoraj prazna, enako je v spodnji Vinavski dolini na Krasu pa je bil pridelek terana zelo ničel, cenijo komaj tretjino navadne letine. Cene so danes približno sledeče: Rebula je od 2.20 do 2.50, spodnji Vipavec enako, zgornji Vipavec okoli 2 liri, istrsko belo po 1.70 do 1.80, istrsko črno 1.60 do 1.70, kraški teran od 3.50 do 4.30 za liter.

Predvideva se, da bo liter dobrega te-
rana dosegel maja meseca tudi 5 lir.

V notranjosti države je veliko po-
vpraševanje po dobrih vinih, to je
zdravih in bogatih na alkoholu. Taka
vina dosežejo ceno do 3 lir za liter,
slabejša vina pa, katerih je v notra-
njosti okoli 25 milijonov hl, gredo tu-
di pod eno liro za liter, ponekod se
dobi vino celo po 40 in 50 stotink za
liter, a ta vina ne bodo prenesla niti
pomladanske vročine, a kje poletno.
Ogromna množina šibkih vin dela v
notranjosti velikanske skrbi, ker ne
bo mogoče porabiti vseh šibkih vin
ne za jesih in ne za žganje.

Modra galica, žveplo: Že skozi leto
dni leze cena bakru polagoma, a ne-
prestano navzgor in temu razmerno
tudi cena modri galici. Trenutno sta-
ne modra galica 272 lir za kvintal
franko tvornica, pri nas bi torej stala
okoli 280 lir, a iz druge roke, to je od
takih, ki so se založili za jesen z ga-
lico, jo je mogoče kupiti tudi po 255
do 260. Pri nas bo cena na drobno
okoli 2.80 do 3 lire za kg.

Žveplo bo imelo približno isto ceno
kot lansko leto, to je 1.10 do 1.20 L
za kg.

Vprašanja in odgovori.

Opomba: Pod tem naslovom bomo
odgovarjali na vsa vprašanja, ki nam
bodo prišla iz vrst naročnikov (le na-
ročnikov ne tistih, ki list kupujejo).
Odgovarjali bomo na vprašanja vsa-
kovrstne stroke: iz gospodarstva,
zdravstva, prava itd. Kdor želi pismen
osebni odgovor, mora priložiti vpraša-
nju 1 liro v znamkah. Če bo mogoče,
bomo odgovorili takoj, najpozneje pa
v dveh tednih po prejemu vprašanja.

Vprašanje št. 1: Ali lahko cepim
hruško na beli trn? Kako naj cepim
in katero vrsto?

Odgovor: Beli trn zelo slabo raste,
hruška pa narobe. Sicer lahko cepite
hruško na beli trn, a drevo ne bo nik-
dar veliko in tudi bo imelo zelo krat-
ko življensko dobo. Cepite lahko na
poljubni način, ki je opisan v knjigi
»Sadjarstvo« od Mohorjeve družbe.
Tudi glede vrste ni treba izbirati, ker
se »prime« vsaka vrsta.

Če pa hočete imeti količkaj drevesa,
ne cepite na beli trn, temveč na hru-
škovega divjaka, za manjša drevesa
tudi na kutino. Na beli trn cepite neš-
pljo, ki dobro uspeva.

Vprašanje št. 2: Ali smem obrezati
korenine mladim orehom pri presa-
janju? Pravijo, da se ne sme, ker da
potem začnejo korenine gniti?

Odgovor: Korenine lahko obreže-
te, a raje manj kot več. Na vsak na-
čin morate odstraniti one korenine,
ki so se pri izruvanju ali odkopanju
poškodovale. Čim mlajši je oreh, tem
bolj prenese obrezanje korenin.

Vprašanje št. 3: Tukajšnji kmeto-
valci si bi radi nabavili neposredno iz
tovarne potrebna umetna gnojila in
zato prosim za naslove takih pripo-
ročajljivih tovarov.

Umetna gnojila: V splošnem pri-
hajajo za pomladanska dela v pošt-
le še superfosfat, kalijeva sol, čilski so-
liter in apneni nitrat. Cena superfo-
sfatu je na drobno 25 do 27 lir za kvin-
tal, 40% kalijevi soli 70 do 75 lir, čil-
skemu solitru in apnenemu nitratu pa
115 do 120 lir za kvintal.

Mleko in maslo: Podrobna cena
mleku v Trstu je 1.150 za liter, v Go-
rici 1.10, po deželi pa prodajajo kme-
tje mleko po 60 do 80 stotink. Mlekar-
niško maslo stane 15 do 15.50 lir fran-
ko mlekarja, v Trstu ga pa prodajajo
po 19 do 20 lir.

Semena: Domačega semenskega
krompirja je bilo v deželi prav malo
na razpolago. Tolminkeskega so plače-
vali na trgu sv. Hilarija v Gorici (16.
marca) po 120 do 140 L za kvintal. V
deželo je prišlo precej avstrijskega,
ogrskega in holandskega krompirja.
Najboljši je slednji.

Seme krmske pese stane danes 7 lir
za kg, prvovrstna lucerna je po 8 lir,
domača detelja po 10 do 11 lir, raz-
lični fižoli (kok, ribničar, itd.) natič-
niki in nizki, so po 4.20 do 5 lir, grah
po 6 lir za kg.

Odgovor: Naslovi tovarov Vam bi
nič ne koristili, ker skoraj vsaka več-
ja tovarna gnojil ima v naših krajih
zastopnika. Če bi se torej na tovarne
obrnili pismeno, Vam bi tovarne dale
naslov svojega zastopnika v naših
krajih, od katerega bi vi dobili potem
gnojila. Za manjše količine gnojil se
pa naročitev naravnost iz tovarne ne
izplača, ker v takem slučaju stane
prevoz mnogo več. Obrnite se na do-
mačo zadrugo.

Vprašanje št. 4: Videl sem nekega
kmeta, ki je že v jeseni cepil trte.
Kakšen bo uspeh take jesenske ce-
pitve.

Odgovor: V zadevi jesenskega cep-
ljenja trt nimamo izkušenj. Čeravno
ne vemo, na kakšen način je ta kmet
cepil v jeseni trte, vam povemo, da je
po našem mnenju uspeh zelo dvom-
ljiv. Gotovi pa smo, da jesensko cep-
ljenje trt ne more imeti nikakih pred-
nosti pred spomladanskim.

Vprašanje št. 5: Nameravam nasa-
diti nekoliko takih trt, katerih ni tre-
ba cepiti, niti škropiti in niti prašiti
z žveplom. Zato vas vprašam, ako
se izplača saditi take trte.

Odgovor: Takih trt, katerih ni po-
trebno cepiti, je več 1000 vrst. Vse
te vrste trt niso enako dobre. Naj-
boljša je še »Sajbel šte. 1000« in tudi
»Šmarnica« ni ravno slaba. Saditev teh
trt, ki ne dajejo baš posebno dobrega
vina, je v naših razmerah grajanja
vredno, razen v Gorah, kjer jih nasa-
de za okras hiš. Vsekakor je potreb-
no tudi te trte enkrat ali dvakrat po-
škropiti z modro galico in tudi vinu
iz teh trt je neobhodno potrebno do-
dati na vsak hl vina 100 g citronske
kisline. Ta dodatek citronske kisline
ne poboljša samo vina, ampak ga
napravi tudi bolj trpežnega, ker vino
iz tega grozdja se kaj rado pokvari.

Odgovorni urednik: dr. Engelbert Besednjak.

Tiskala Katoliška tiskarna v Gorici

Riva Piazzutta št. 18.

ŠIRITE „NOVI LIST“.

ZAHVALA

zavarovalnici L'Union in g. Avgustu Ravniku **v Gorici,**
Via Barzellini št. 2 za najboljše cenjeno in po desetih dneh iz-
plačano odškodnino mojega pogorelega novega poslopja.

Leopold Bremec,
Lokovec 78 nad Kanalom.

TVRDKA

DAVID CAVALIERO — TRST

CORSO GARIBALDI N.º 5 (STARA BARRIERA)

i m a

bogato zalogo izgotovljenih oblek ter dela tudi obleke
po meri. — Tam imate veliko izbero raznih oblek, po-
vršnikov, dežnih plaščev Tranch coat, hlač in otroških
oblek po zelo nizkih cenah.

Blago na meter iz domačih in inozemskih tovarov.

LASTNA KROJAČNICA

Govorimo slovensko.

Resna postrežba!

Valuta — tuji denar:

Dne 27. marca si dal ali dobil za:

1 dolar	19.06 lir
1 angl. funt	92.70 lir
100 dinarjev	33.57 lir
100 šilingov (avstr.)	269.— lir
100 čeških kron	56.60 lir
100 nemških mark	453.50 lir
100 švic. frankov	367.50 lir
100 franc. frankov	74.65 lir
100 belg. frankov	625.75 lir

Loterijske številke.

23. marca 1929.

Bari	62,	89,	85,	60,	49
Florenca	60,	75,	68,	69,	11
Milan	83,	22,	63,	72,	14
Neapelj	76,	88,	68,	89,	42
Palermo	46,	6,	4,	79,	65
Rim	59,	33,	46,	15,	6
Turin	40,	57,	30,	4,	68
Benetke	23,	8,	72,	6,	42

Naročite

se na mesečnik

„Družino“!

ISCE SLUŽBE izšolani ekonom s 35-letno prakso, posebno v vinarstvu in sploh kmetijstvu, bilancist, z najboljšimi spričevali. Sprejme malo oskrbnitvo ali kaj podobnega. Na razpolago takoj. Naslov na upravnitvo.

Vabilo**na redni občni zbor
Kmečke banke,**

registrirane zadruge z omejeno zavezo v Gorici, ki se bo vršil v četrtek, 25. aprila 1929 ob 13.30 uri v Gorici, Piazza E. De Amicis 12-I. s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Potrdilo računov za leto 1928. in sklepanje o razdelitvi čistega dobička.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ob določeni uri ne bilo navzoče zadostno število članov, se bo vršil občni zbor 1 uro pozneje z istim dnevnim redom, ne glede na število navzočih članov in zneska deležev, ki so zastopani.

Odbor.

ZDRAVNIK**Dr. EMILIO GRESIC**
oče

se je preselil s svojim ambulatorijem na Piazza Vittoria 5 nasproti lekarni Cristofaletti.

TAKOJ ODDAM večletno trafiko, even-
tuelno trgovino jestvin s stanovanjem. Naslov:
čevljarna Culot, Raštelj 1.

ZALOGA VINA V GORICI, Via Formica
št. 1 (tik Korna), prodaja bela in črna, kakor
tudi lastni pridelek kraškega terana po naj-
ugodnejših cenah. *Pirec Josip*, naslednik »Vi-
narske zveze«.

KRONE, srebro in zlato, kakor tudi staro
zlato kupujem vedno po najvišjih cenah. Vsa
popravila kar najhitreje. *Moderna zlatarna*,
Corso Verdi 13 (Gorica, nasproti novemu Ze-
lenjadnemu trgu).

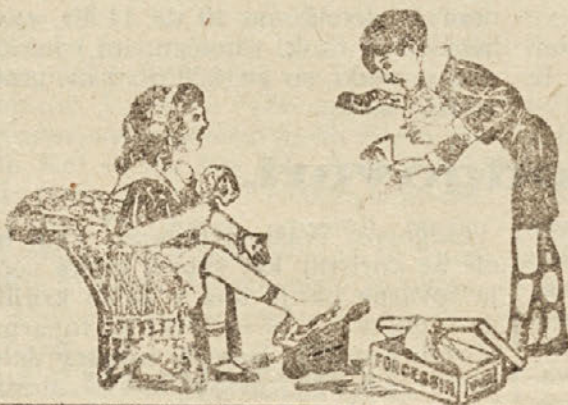
VAJENCA, 15 let starega, čvrstega, pošes-
nih staršev, sprejme v trgovino jedilnega bla-
ga I. Marmolja v Mirnu (Merna s Gorizija).

ZDRAVNIK**Dr. Gresic Adalberto**
sinsprejema vedno v svojem
ambulatoriju naPiazza Vittoria 14/I - Gorica
nad lekarno Cristofaletti.

Vsi morajo vedeti da so

čevlji Forcessin

najboljši in najbolj prikladni.

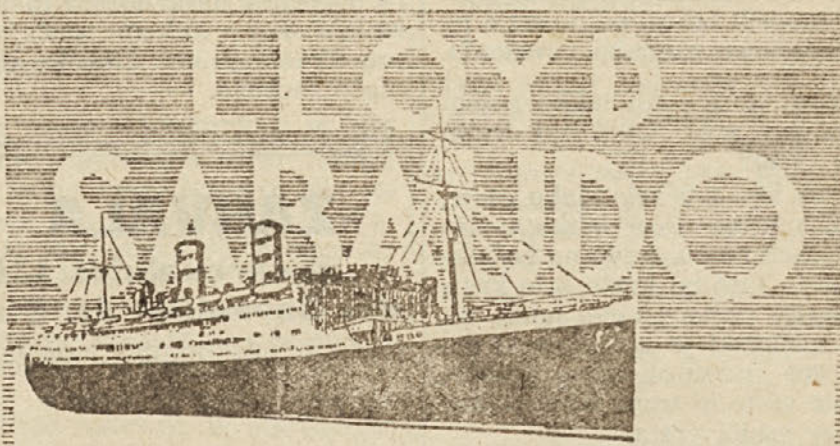

Cene brez konkurence!

TRST, Via Caprin 5

(Sv. Jakob)

(Govorimo tudi slovensko!)

Nagla vožnja v Amerike in v Avstralijo
z novimi velikimi brzoparniki.

Prihodnje vožnje iz Genove:

„Conte Grande“ — Conte Biancamano

Iz Genove v New York v 9. dneh.

„Conte Rosso“ — Conte Verde

„Principessa Maria“ — „Principessa Giovanna“

Iz Genove v Buenos Ayres v 13½ dneh.

„Principe di Udine“ — „Maria Cristina“

Iz Genove v Avstralijo v 37. dneh.

Vsi parniki so preskrbljeni z brzozjavom »Marconi« — električno razsvetljavo — iz-
vrstno kuhinjo in največjim komfortom. — Tretji razred ima udobne kabine z 2., 4.
in 6. posteljami dostojno opremljenimi, prostorne jedilne dvorane — dvorane za ka-
dile — dvorane za dame — mostove za sprehajanje — kopelji — kino.

Pojasnila daje zastopnik LLOYD SABAUDO
F. ROSICH, Gorica, Via Contavalle št. 4, telefon št. 3-74

Pozor na naslovi

Pozor na naslovi

Katoliška knjigarna v Gorici

Via Carducci št. 2, v Montovi hiši.

Priznано, staro in najcenejše podjetje te vrste.

Priporočajo svojo veliko zalogo knjig zabavnih

poučnih

nabožnih

gospodarskih.

Najraznovrstnejše knjige iz inozemstva nabavi na zahtevo najcenejše in v najkrajšem roku.

Prodaja Dr. Valjavčev italijansko-slovenski in slovensko-italijanski slovar. — Ima v zalogi slovarje za vse glavne evropske jezike.

Največja izbira molitvenikov.

nad 30 vzorcev mašnih knjig, od najcenejših do najboljših.

Ima v zalogi vedno vse šolske in pisarniške potrebščine.

Cenj. trgovcem na deželi priporočajo svojo bogato zalogo cigaretnega papirja

EXCELSIOR

UNION

OLESCHAU

Največja izbira slik v Gorici

nabožnih

pokrajinskih in drugih

v vseh velikostih, z okvirjem in brez okvirja, po najnižjih cenah.

Nove, prelepe šmarnice za l. 1929 dr. M. Brumata: MALA CVETKA dobite v Kat. knjigarni v Gorici.

The New

DECCA 66

Če poslušate novo DECCA slišite samo godbo, čudežno po moči in glasu.

Pridite in poslušajte!!!

E. Wokulat & C.

GORICA, Corso

Telefon 347

Lekarna Castellanovich
lastnik F. Bolaffio

ACQUA DELL'ALABARDA

najbolje sredstvo proti izpadanju las in za čistost glave.

T R S T

Via dei Giuliani 42 (Sv. Jakob)

Priznано najboljša semena za vrt, njivo in travnik, cepilne nože znamke »Kunde«, cepilni vosek in drugo vrtnarsko in čebelarstvo orodje, ter najboljše in najcenejše posnemalnike in pinje dobite le pri moji tvrdki.

JUŠT UŠAJ, lastnik tvrdke „VINOAGRARIA“ v GORICI,

Zahtevajte cenik! Piazza della Vittoria št. 4 Zahtevajte cenik!

Josip Kerševani, Gorica

Piazza Cavour št. 9

Zaloga šivalnih strojev, dvokoles, gramofonov, samokresov, pušk in vseh nadomestnih delov goriimenovanih predmetov.

Mehanična delavnica

Gorica - Piazza Cavour št. 5

Benzina „Lampo“

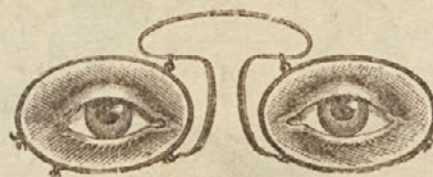
Telefon št. 415, — — — Brzjavi: KERSEVANI, GORIZIA, CICLIE MACCHINE

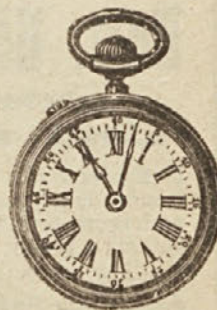
Jakob Šuligoj - Gorica

urar in zlatar, izprašani optik,

Via Carducci št. 19.

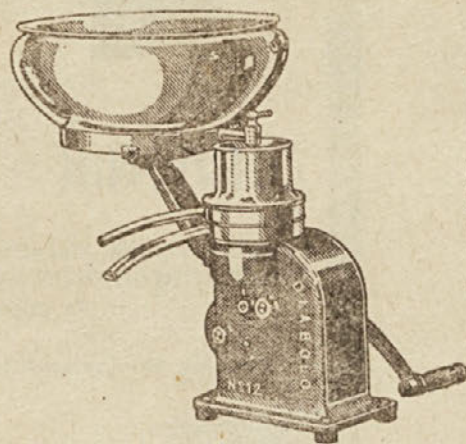
Priporočajo svoje zaloge najfinejših preciznih ur vseh znamk in najmodernejših naočnikov, katere izvršuje natančno po zdravniških predpisih. — Točna postrežba! Najzmernejše cene!

KMETOVALCI!

Največjo korist dobite iz mleka edinole potom posnemalnika

DIABOLO

Posnemalnike Diabolo izdeluje A. B. Pump-seperator v Štockholmu na Švedskem, ki je največja tovarna na svetu za izdelovanje posnemalnikov. Ti so vsled svojega prvovrstnega materiala, sestave, trajanja in lahke rabe od kmetov priznani kot NAJBOLJŠI.

Večletno jamstvo tovarne.

Plačljiv je tudi v manjših obrokih.

Zahtevajte brezplačno cenik in katalog!

KNUT JONSON, BOLZANO

Inšpektor za Julijsko krajino

Vittorio Jonson — GORICA, Via Contavalle 4-II.

Tvrdka Teod. Hribar - Gorica

CORSO G. VERDI št. 32

priporočajo svojim starim odjemalcem domače in inozemsko blago vseh vrst posebno veliko izbero črnega sukna za čast. duhovščino in platno znanih tovarn Regenhart & Raymann za cerkvene prte.

Perilo za neveste od najnavadnejših do najfinejših vrst in vse potrebno za popolno opremo nevest.

BLAGO SOLIDNO.

CENE ZMERNE.

Ne zabite obiskati domače tvrdke

Andrej Maurič

Via Carducci šte. 3 - GORICA - Via Carducci šte. 3

ima v zalogi veliko izbero izgotovljenih oblek za moške in
dečke ter bogato izbero sukna. -- LASTNA KROJAČNICA.

G. CARLOTTO - GORICA

Stolni trg 3 - Telefon 137

Izbrana zelenjadna
in travniška semena

Zaloga semenskih žit in umetnih grojil

Dott. GIUS. COMEL

specialist za bolezni v
ušesih, nosu in grlu,

bivši operator na univ. klinikah prof. Neu-
mann-a in Hajek-a na Dunaju in asistent
prof. Brunetti v oddelku za nosne in ušesne
bolezni v mestni bolnišnici v Benetkah.
Sprejema od 9-11 predp. in od 3-4 pop.
Gorica, Via Garibaldi 11 (prej Teatro)

JAKOB BEVC - TRST

Campo S. Giacomo šte. 18.

Bogata izbora zlatenine in
srebrnine, raznovrstnih ur,
predmetov za darila i. t. d.
„Cyma“ znane švicarske ure.

Cene najnižje!

IVAN KERŽE

Trst (13) Piazza S. Giovanni N.1

KUHINJSKE POTREBŠČINE iz emajla
in aluminija, namizno orodje in oprema,
različen porcelan, steklenine, najrazličnejša
darila, i. t. d. i. t. d.

LESENI IZDELKI: škafi, brentači, krušne
košarice in torila, sita, igralne krogle,
i. t. d. i. t. d.

NAJUGODNEJŠE CENE!

Odlikovani zobotehnični ambulatorij

Rudolf Brezigar

sprejema od 9-12 in od 2-6

v Gorici, Piazza della Vittoria 17/1
(na Travniku)

ZDRAVNIK

predpiše v vseh slučajih, ko so otroci podvrženi glistam,
ČOKOLADNI BONBON ARRIBA PROTI GLISTAM, ki uniči takoj
in popolnoma vse gliste.

Prodaja se v zelenih zavilkih v vsaki lekarni po L. 1.—

ČOKOLADNI BONBON PROTI GLISTAM

ARRIBA

NA MORJU, V HRIBIH IN NA
LETOVIŠČU IMEJTE VEDNO NA
RAZPOLAGO „ARRIBO“ ZA
ZDRAVJE VAŠIH OTROK.

NOVI list

1929

070 (450.36=163.6)

019610437, 1